

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 06100

OYSGEBENKT

Rachel Boymvol

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

רחל בוימוואָל
*
אויסגעבענקט

ביכער־סעריע פון „זרובבל—פועלי־ציון“־קרייז אין אמעריקע

**דאס בוך איז ארויסגעגעבן מיט דער מיטהילף פונעם „רייזל און דוד
פאיוס־פאנדי“ ביים י. ל. פריז־פארלאג, לויטן באשלוס פון דער זשורי.**

כתב ז'יטא וואלף

אויסגעבענקט

פארלאג
י.ל. פרץ
ישראל

תל-אביב, תשל"ב — 1972

Rachel Boimwol
O Y S G E B E N K T

I. L. Peretz Publishing House
31, Allenby Str. Tel-Aviv, Israel

רחל בוימוואָל / אויסגעבענקט

פאַרלאַג י. ל. פּרעז, תל-אביב, רח' אלנבי 31

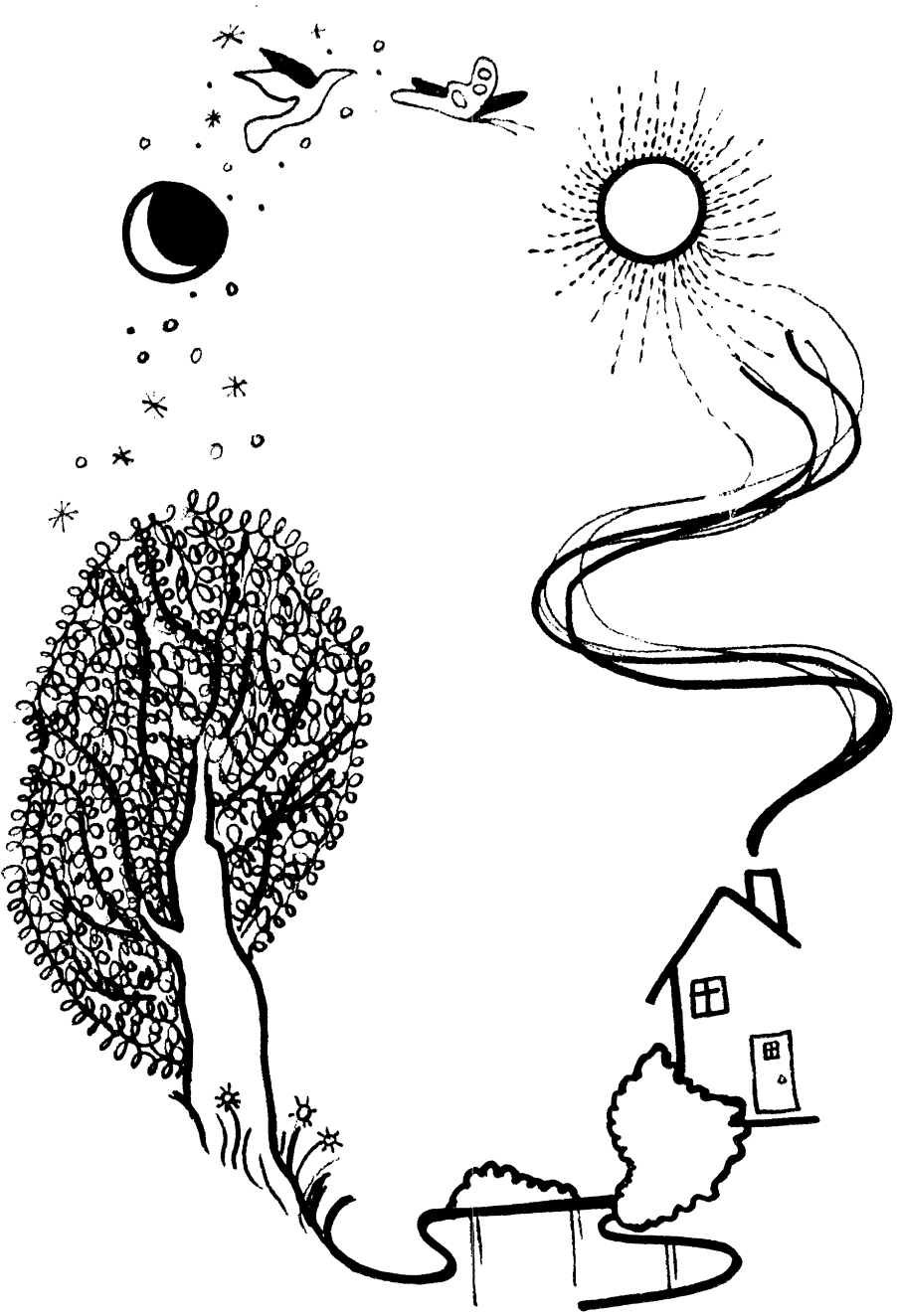
צייכענונגען אינעם בוך — קירשן

נדפס בישראל תשל"ב
Printed in Israel 1972

ס'איז ווערט!

1277

אַ נ ה י י ב י אַ ר

אַ וואַכן צוויי — איך ווייס עס גוט, —
ווי ס'וואַקסט דער טאָג פון ביידע ברעגן.
עס קומט אַלץ צו פון זינעטוועגן
פון סוף, פון אַנהייב — צו מינוט.

די זון, ווען כ'קוק אַרויס אין הויף,
פאַוואַליע, ווי פאַרשלאַפן, קלעטערט.
אויף איין מינוט שטייט פּרוער אויף,
אויף איין מינוט פאַרגייט זי שפעטער.

און דאָך וועט זיין אַזאַ מין טאָג —
כאַטש ס'טוט זיך אַלץ אַזוי געלאַסן,
ווען ס'וועט מיט פּרילינג טאָן אַ טראָג
פון פעלדער זוניקע און גאַסן.

ס'איז היינט די לאַנגזאַמקייט צום גוטן.
מיין אומגעדולדיקייט כ'באַשרענק;
איך ווייס: פון זומערטאָג די לענג
זיך זאַמלט אַט פון די מינוטן.

ס' איז ווערט!

דאס פייגעלע, וואס כ'זויים זיין נאמען ניט,
ווי עם צעהארעוועט איבער א קלאנג,
ביו סוף פל סוף עם גייט אוועק א גאנג,
און ס'ווערט דער קלאנג געגליכן צו א ליד.

איבער דעם קלאנג עם מיט זיך ניט געאנילט,
און פֿילט
און פֿילט.
אט טרעט עם אפ,
אט ווידער אָנגעגרייפט,
און שליפט,
און שליפט.

אט שפארט עם אָן דעם קלאנג
אָן צווינגלשפיין,
און שניצט,
און שניצט.

דרייט מיטן קעפל,
מעסט אים מיטן אויג,
און בויגט,
און בויגט.

און שמרעקט אים אויס צוריק,
כאַטש ס'איז ניט לייכט,
און גלייכט,
און גלייכט...

אזא מין האַרעוואַניע —
אומדערהערט!
נאַר, ערן וואַרט, ס'איז ווערט,
ס'איז ווערט!

אַן אינפאל

אַן אינפאל פון אַן עפּלבוים —
צו האַכן אויף זיך עפל!
אַן אינפאל פון אַ טיכעלע —
צו שעפּן זיך און שעפּן!
אַן אינפאל פון אַ מיידעלע —
צו פּלעכטן זיך אַ צעפל!

אַט פּאַלט פון בוים דאָס עפעלע —
עס איז שוין רייף געוואָרן.
ס'קומט מיט אַ קרוג דאָס מיידעלע
צום טיכעלע צום קלאָרן,
זי טראַגט שוין ניט קיין צעפל מער,
זי האַט זיך אָפּגעשאַרן.

אַן אינפאל פון אַ בחורל —
דאָס מיידל אָפּצוואַרטן;
ער זעצט זיך צו אַ וויליטשקע
אויף היי צונויפגעשאַרטן,
אַן עפל האַלט ער אין זיין האַנט,
אַזאַ מין ווייניק צאַרטן!
— איך ווייס, ער וועט דערוואַרטן זיך —
איך קען דעם אינגעשפּאַרטן!

אויף אַ פרו

ס'האט אויסגעקליבן אונדזער הויז
אן אויסגעצייכנט ערמעלע —
עס שטייט דאס הויז — איין איינציקס בלויז —
טיף-טיף דארט צווישן גערמענער.

דאס שטעגעלע דאס שמאלינקע
אין זונענגאלד אין בלענדיקן —
זיך דרייט און דרייט פאןאלינקע
און וויל זיך גאר ניט ענדיקן.

פון ווייטן שטייען שטיבעלעך,
ווי צופעליק צעוואַרפענע,
צעווישן גרינע ציבעלע
און זונענרויזן דאַרפישע.

בני נאכט איז דא געהיימנישפול
און פלומרשט, אויך ספנותדיק.
עט, ווייס איך וואָס „ספנותדיק“ —
אבי עם איז לבנהדיק!

אן טומלעניש, אן קיין שום רייד,
בנים גאנעק — טרעפלעך הילצערנע.
עס כאַפט אַרום אַזא מין פרייד,
אז ס'ווילט זיך... גאַרניט ווילט זיך ניט!

די קירבעס ליגן אויפן דאך,
עס פירט צו זיי א לייטערל...
דאָס פיצל וועלט מיר זאָגט אַ סך, —
איך אַייל עם ניט פאַרברייטערן.

פון וואגאָן-פענצטער

דער צוג אין פולן גאנג פארקערט.
דורך ווינט, דורך זון, דורך נעפל
ער רינגלט רונד ארום דער ערד,
אַט ווי מען שיילט אָן עפל.

אַלץ רונד ארום, אַלץ רונד ארום
ער הערט ניט אויף צו דרייען —
אַט ווי אַ בין ארום אַ בלום
זיך שטויסן און זיך פרייען.

צוריק אַנטלויפן וואַלד און פעלד,
און טשערעדעס און שטיבער.
עס קרייזט דער צוג ארום דער וועלט,
און ניט גערירט לאַזט איבער.

און לאַזט זי איבער ווי זי איז —
אַ רונדיקע, אַ פולע.
ניין, ניט אומזיסט, ניין, ניט אומזיסט
זיין אימפעטפולע גדולה!

ווייל איך בין דאָך אין אים, מיט אים —
זיין אַנגעשטרענגטער אַדער,
און, ווי אַן אינערלעכע שטים,
זיין דראַנג פון אים איך פאַדער.

א י ן ס א ד

אין ראם אין גאלדענער פון זומערהיץ
די ביימער פונעם סאָד — ווי אויסגעשניצט.
אויף יעדער צווייג אַ רייפֿע פֿרי זיצט
און בעט זיך: „נעם מיך, נעם, אָט שוין, אָט איצט“!

פון זיך אליין, נאָך איידער איך באַשלים,
צוט עפֿלבוים פֿארפֿירן מיך די פֿיס.
די עפֿל בעטן זיך: „מיר זינען צוקערזיס.
זיי מוחל, רייס אַראָפֿ און טו אַ ביס...“

מיך רופֿט צו זיך דער אַלמער באַרנבוים,
וואָס זינע באַרן האַלט ער אַינן שוין קוים.
דער פֿלוימענבוים שטרעקט אויס צו מיר אַ פֿלויס,
וואָס שפֿילט אונטער דער הויט מיט ווייסן שוים.

דער נוסבוים וואַקסט אַנטקעגן אַקוראַט.
אַ צוויילינג ניסלעך שנעלט דאָרט אין אַ בלאַט.
און כאָטש ס'איז ווייטלעך, זע איך גאַנץ באַשימפֿערלעך,
ווי ס'ווינקען חנוודיק די רויטע וויימפֿערלעך.

ה א ר ב ס ט ר ו

ס'זינגען צייטיק די ארבעס,
ס'זינגען פארטיק די קירבעס.
רייפע אויבסן אין הורבעס
און פארשלאפענע ווערבעס.

ס'האבן גרינסן, געוויקסן,
טונקל-שווער זיך צעוואקסן.
אויף די בלעמער — א וויגשנין
טוט א לויכט, און אוועק שוין.

אויף די ברויטפעלדער פוסמע,
אויף די פעלדער פון פראסע,
ליגן שאטנס צעכראסמעט,
פון די ווינטלעך געפעסמעט.

שמילע טעג — הינט ווי נעכטן,
מיט אלציינסע פארנאכטן.
דער נאטור וועל איך נאכטאן —
כ'זאל איר רו ניט פארניכטן.

דער באַרנבוים

— האַלט ניט, באַרנבוים, צו באַר אויף יעדן פינגער —
וואַרף אַראָפּ זיי, וועט דיר ווערן גרינגער.

ס'האַט דיר שוין די לאַסט צעקרימט די קנעכל; קעגן דיר אַ לינדנבוים זיך קעכלט —

שלאַנק און זאַרגלאָז, בלעמעלע צו בלעמל,
האַט קיין באַרן ניט, און ניט קיין עפל...

נאָר עס שמויט דער באַרנבוים דער אַלמער
און זיין פּרוכט אויף זיך מיט חשיבות האַלט ער.

אויף דעם לינדנבוים ער קוקט פון ווייטן,
קלערט אַפילו ניט מיט אים זיך בייטן.

דאָס ליבסטע אָרט

ווי מ'איז גוט זיך לאָזן צו דעם מינך,
צו דעם פעלד, וואָס איז מיט רחכות רינג!

אַ מחיה — אַפּזוכן אַ לאַנקע,
ביז די קני אין גראַז אַרומצובלאַנקען.

וועגן וואַלד איז ריידן שוין פאַרשפּאַרט!
אַ באַזונדער חן האָט יעדעס אָרט.

נאָר אַ לעבן — דורך די נעכט און מעג —
צו מיין שרײַבמיש לייג איך דורך אַ וועג.

ווי אַ העלע ראַקעטע

...און דאָס וואַרט וועט אַוועק,
געשיקט פונעם דיכטער,
אין העכסטן וועג,
דורך וואַלקנס געדיכטע.
ווי אַ העלע ראַקעטע,
פאַרלאָזן זײַן צימער,
ווי פון ביכער און העפטן
איז אַ קרייז אַן אינטימער,
און זיך האַסטיק באַהעפטן
מיט אומענדלעכן שטח...
שפירט אים נאָך אין זײַן וועג,
איך בעט אייך!

און דער דיכטער אַליין
אין דעם דאָזיקן פלימאַג
וועט אין קראַם אַרײַן גיין
עפעס קויפן צו מיטיק,
ווי ס'וואַלט גאַרניט געשען.
ס'וועט זײַן שכן אים גריסן,
ווען ער וועט אים דערזען,
און ניט אַנהייבן וויסן,
וויפל שלאַפלאַזע נעכט
האַט דעם דיכטער געקאַסט דאָס,
אַז ער האַט זײַן באַשיידענע רעכט
אויף דעם קאַסמאַס.

אין דעם פשוטן וואָרט
אזאָ קראַפט איז באַהאַלטן, —
דאָס קען ער נאָר, דער דיכטער,
ווי אַן אַטאָם אים שפּאַלטן.
פון דעם אַפּשטויסאַרט שטייגן
זיין וואָרט דאַרף געלינגען.
אין דעם דאָזיקן וואָרט
ליגט דאָס האַרץ פונעם זינגער.

ס'איז דאָס וואָרט —
פון יאָרהונדערט
דער שפּאַרזאַמסטער צייכן,
מיטן וואָרט קען מען ווונדער
שבווונדער דערגרייכן.
טרעט דעם וועג אָפּ, איר וויסמע,
איר אַלע פאַרבלענדמע!
„ים פון קלאַרקייט“, וווּ ביסטו? —
אַלץ נענטער, אַלץ נענטער!

איך בין אַ טרעגער

איך בין אַ טרעגער. און פון מאָג ביז נאַכט
איך האַרעווע — איך שלעפּ דעם שווערן פראַכט,
יאַר-אייז יאָר-אויס אין מי אַרטינגעמאַן.
קוים ליכטיק ווערט, איך וואַלגער אויף זיך אָן
די זאַרג פון פּרטינד, דעם צער פון שכנים,
די פרייד און לייד פון יעדן איינעם,
אַ זיפּן, אָן אויסגעשריי, אַ ליבע-בליק
פון צוויי געליבטע אין אַ שטילן ליק, —
אַלץ כּינעם אויף זיך, און כּי שלעפּ אין הייז און קעלט...
אָוועקוואַרפן? פאַר קיין זאַך אין דער וועלט!

צו דעם פוך-בלימל

כאַטש ס'איז דיין אויסזען, פוך-בלימל, באַשיידן,
דורך דיר די גאַנצע וועלט צו מיר טוט ריידן.
אַט ווי די זון ביסטו. די זוימען-שפיצן,
וואָס רונד אַרום אין הערצל דיִינעס זיצן,
ווי פּיילעכלעך געצילט אין טויזנט זייטן, —
זיי קלייבן לאַזן זיך אין אַלדע ווייטן,
און יעדער זויס באַזונדער האָט די זכיה
אַ פליטערל פאַרמאַגן אויף צו פליען.

נאָר קומען וועט אַ טאַג, אַ ווינט וועט בלאַזן,
די זוימען וועלן פלינק אין וועג זיך לאַזן.
דיין הערצל בלייבן דעמאָלט וועט אַן אַפנס —
צעצאָלן זיך פאַר אַלץ, וואָס האָט געטראָפן.
פון אַלע זוימען אפשר וועט געלינגען
בלויז איינעם אין דער ערד אַרײַנצודרינגען,
אַז אַלץ אויף ס'ניי זאָל אָנגעהויבן ווערן.
דער זעלבער גורל קען צו מיר אויך קערן, —
פון אומגעבראַכטע זוימען אַן אַ שיעור
אויף ס'ניי אַרויספראַצן באַשערט איז מיר.

פון ציגעלעך

דו בויסט, מיין קינד, פון ציגעלעך אַ הויז, —
אַט וועט עס זײַן באַלד פאַרטיק — נאָך אַ ביסל.
און טאַמער פעלט אַ ציגעלעך דיר אויס,
איז זאָג איך דיר: — אַט ליגט עס בײַ דיין פיסל.

עס גייט בײַ דיר פאַוואַליע, שמיל און גלאַט.
ווען דו וואַלסט וויסן ווי כ׳בין דיך מקנא!
און כאַטש דיין הויז איז גרינג אַריבערשפּאַנען,
איך קען זיך גאַרניט אַנקוקן צו זאַט.

די ציגעלעך, פון וועלכע כ׳בוי מיין לעבן,
צעשלינדערט זײַנען איבער צײַט און וועלט.
און טאַמער טרעפט, אַ ציגעלעך מיר פעלט,
געפינט זיך ניט אַט דער, ווער ס׳זאָל עס געבן.

און דאָס, וואָס נאָענט איז, וואָס ליגט דערבײַ,
איז טױג עס ניט דאָס רוב פאַר מיין געבײַ.

וויגליד

ווען כ'וואַלט מיין דערוואַקסענעם זון געקענט,
אַזוי ווי קינדווייז, פאַרוויגן,
וואַלט איך אים צודעקן מיט די הענט
און זינגען שמיל מיט אַ ניגון:

— אונטערן בעט — דייע לאַנגע שיד,
אויפן הענגער — דיין גרויס הימל...
דו ווייסט דען, וואָס הייסט ליב האַבן דיר!
דערקלערן עס כ'האַב ניט קיין מיטל.

די שיד און דיין הימל ווייסן פון דיר
אַ סך איצט מער, ווי דיין מאַמע, —
דו נעמסט זיי מיט זיך אויף יעדן שפּאַציר,
און מיט מיר ביסטו זעלטן צוזאַמען.

פאַרדריסט מיך. ווי קען עס דען ניט פאַרדריסן,
נו זאָג שוין אַליין, מיין שוויגער!
דאָס, וואָס אַ מאַמע וויל אַלצדינג וויסן,
איז ליבשאַפט, און ניט קיין נייגער.

אַ מאַמע איז פונקט ווי אַ קינד: זי קוועלט —
גענוג איר אַ וואָרט פאַרוואָרפן.
איך דאַרף ניט האַבן קיין זאַך אין דער וועלט —
איך דאַרף נאָר, אַז דו זאַלסט מיך דאַרפן.

מיין גרויס קינד אין דעם גרויסן בעט, —
שלאָף! עס זינגט דיר אַ ניגון
דיין קליינע מאַמע. עס איז שוין שפּעט,
נאָר קיינער קומט זי ניט וויגן...

וואָס שאַקלסטו, בוים, מיטן קאַפּ אויפן ווינט?
צי דאָס איז דיין אופן פון קלערן?
איז וואָס האַסטו צוגעראַכט, זאָג מיר געשווינד —
איך בין דאָך אַ בעלן צו הערן!

האַסט צוגעראַכט עפעס אַן אויבס אַן אַנטיק?
איז גיב וועגן דעם מיר צו וויסן.
דו האַסט דאָך, מיין גרינער, פאַר גדולה און גליק
דעם קאַפּ ביז צום הימל פאַרריסן....

צי אפשר פאַרמאַנסטו דיין אייגנס אַ נעסט,
אַ נעסט מיט אַ פייגל אַ זינגער,
צי וואַרטסטו אַ מחנה מיט פייגל צו געסט,
ווי איך, ווען געווען בין איך יינגער?

וואָס שאַקלסטו, בוים, מיטן קאַפּ אויפן ווינט?
צי האַסטו די פירות פאַרלאָרן?
צי האַט זיך, חלילה, דיין צווייג ניט צעגרינט,
דיין נאַכטיגאל שטום איז געוואָרן?

נאָר, וואָס ס'זאָל ניט זיין, איז דיר גוט אַן אַ שיעור:
דו קענסט דאָך אַליין זיך פאַרוויגן.
און סיידנס די ווערטער בלויז נעמסטו בני מיר
און לייגסט זיי אוועק אויף דיין ניגון.

א גוטע שטימונג

ס'איז בני מיר א גוטע שטימונג —
כ'ווייס אליין גאר ניט, פון וואָס.
אפשר האָט דער פראַסט געלאָזן ? —
ניין, עס האַלט זיך גראַד דער פראַסט !

צי די זון מיט אירע שמראַלן
האָט אַ ליכטיקייט פאַרשפּרייט ? —
שײַנט די זון ניט. כ'ווייס אליין ניט,
ווי עס קומט צו מיר די פרייד.

אפשר האָט אַ גוטע בשורה
אַנגעזאָגט אַ גוטער פּרײַנד ?
האָב איך, פּונקט ווי אויף צו להכעיס,
קיינעם ניט געזען נאָך הייַנט.

וואָס זשע איז אויף מיר די שמחה,
צוליב וועמען, צוליב וואָס ? —
עפעס פון אַ פּיצל ווינטל,
וואָס האָט מילד געטאָן אַ בלאַז.

עם זאָל שטילער זיין פון שטיל,
גרילט און גרילט בני נאכט אַ גריל.

ווי וואָלט מען די שטילקייט פילן,
ווען עס וואָלט אַ גריל ניט גרילן?

ס'איז די שטילקייט ווי אַ מיל,
און דער מילנער איז די גריל.

בערג מיט צייט צעמאַלן גרילן
און פארשיטן אַלע דילן...

ווען איר ווייסט נאָר, ווי איך וויל
אַנקוקן בני נאכט די גריל!

פ י נ ף ה ו ש י ם

עם איז מיר מיין לעבן הינט זים און געשמאק:
איך טראג פון באגינען דיין קוש אויף מיין באק.

און דורכזיכטיק איז ער, דיין קוש, אזוי גרינג,
אז יעטווידער חוש אין מיר פרייט זיך און זינגט.

דאס אויער דעם קלאנג פון דעם קוש האט געהערט —
קיין שענערער קלאנג איז ניטאָ אויף דער ערד!

דאס אויער דערהערט האט, די הויט האט דערפילט,
ווי ס'האט זי דיין קוש אי געהיצט אי געקילט.

דאס אויג האט געזען אינעם שפיגלנעם גלאז:
די באק די צעקושמע געוואָרן איז ראָז!

און וווּ איז דער מעם — וועסטו פרעגן מסתם —
ניט פרעג! אלע מעמען געהאט האט דער מעם!

עם האט נאָר פאַרראַטן פון ריח דער חוש,
ווייל ס'האט מיר דער אַמעם פאַרפעלט פון דיין קוש...

צוגעטוליעטער הייט

א

ווי האַמערקלעפּ — די שטויסן פון דיין האַרץ,
ווי דער געסקרוך פון שיכטן אַרץ,
ווי פון טורבינעס דאָס געברויז,
צי גאַר — אַ שפּערעלע, פאַרפּרעסט אין פּויסט,
וואָס רייסט זיך אַלץ און וויל אַרויס...
נאַר ס'וויסט פון דעם איך איינע בלויז.

ב

שוין אזוי פיל יאָר פאַרבּראַכט צוזאַמען!
וועט די שטילע ווילע אונדז ניט שאַטן.
זען זיך צו צו מיר, ווי צו אַ מאַמען,
לאַז זיך צוטוליען, ווי צו אַ טאַטן.

דיינע אויגן — אַלץ די זעלבע אויגן,
דיינע פינגער — אַלץ די זעלבע פינגער.
וואָס האַסטו דעם קאַפּ אַראַפּגעבויגן?
זאָג עפעס, וועט ביידן ווערן גרינגער.

ג

אוי, דאָס לעבן, וואָס איז זיס און ביטער!
הרודעס מעג, צעבראַכענע אויף שפּליטערס.
אויף דער הויט — פון יעדן מאָג אַ זכר.
צייט צו ווערן קליגער, שטילער, ווייכער.

ס'לייגן זיך פארדרוסן אויס אין קנייטשן.
קוקסט זיך אום — א נייער צענדליק גייט שוין!
אלץ די נישטיקע, די דריבנע זארגן,
וואָס דעם היינט זיי לייגן אָפּ אויף מאַרגן.

אָפּגעוואַרט אַ יוגנט — גאָט מיין ליבער!
ווי פון צוג אויף צוג, ווען זעצסט זיך איבער, —
ס'בלויבט דיר איבער פינף מינוט, ניט מערער,
און דיין פאָק איז, ווי אַ שטיין, אַ שווערער...

ווען איך ווייס, ס'וועט לאַנג אזוי געדויערן,
וואַלט איך פיטערן די אויגן און די אויערן.
ווען איך ווייס, ס'וועט גיך אזוי פאַרכייניגן,
כ'וואַלט באַהערשט די חכמה פון ניט דאַגהן.

קינד, מיין גרויס, אַז וואָס איז דאָ צו ריידן!
טויזנט ניטבאַטראַכטיקייטן — בני בידן.
ביידנס נאַרישקייטן אונדז באַהעפטן.
ביידנס חכמה — לידער אין די העפטן.

דורשטיקע, צעווייטיקטע, צעהיצטע —
אפשר לאַמיר כאַטש ניט אַיילן איצטער?
אַבער איצטער דאַרף מען ערשט זיך אַיילן:
צײַט איז ווינציק, דורכגיין דאַרף מען מיילן.

ד

זאַנסט, איך וויין? — ווי קום איך דען גאַר וויינען!
כ'האַב געמיינט, אַז איך בין שוין פאַרשטיינערט.
ווייזט זיך אויס, עס וואַכן אַלע חושים.
כ'גלעט דיין שליף דיין גרויען און איך קוש אים.

וואָס טוט שטאַרקער וויי — ס'איז שווער באַשליסן —
דאָס דערוויסן זיך, צי דאָס ניט וויסן?
ס'מאַטערט דאָס אַנטבלייזן זיך אין לידער,
צי דאָס שווינגן אַט דאָס ברוגז-מידע?

ס'פּיניקט, וואָס דאָס לעבן ווערט פאַרלאַשן,
און עס ווייסט דער זון ניט אונדזער לשון;
צי וואָס אונדזער בראַך פאַרגיפטיקט האָט אים,
ניט צו מוחל זײַן ביז לעצטן אַמעס?

...דו געדענקסט דיין ווייסן זומער-אַנצוג?
מיר איז אַכצן, דיר איז פינף און צוואַנציק.
האַסט מיין צאַפּ גענומען איבערפלעכטן...
ליבער גאַט, דאָס איז געווען ערשט נעכטן!

ה

מיין טײַערער, גוט, וואָס דו ווערסט ניט געשמעלמער,
און גייסט ווי אַ ינגל אַרײַן אין דיין עלמער.

אויך איך ווער ניט שטילער, אויך איך ווער ניט קליגער,
ווייל סוף פל סוף — וואָס איז דער עלמער, אַ טיגער?

אויב יאָ שוין אַ טיגער, אַ טיגער אין פאַסן,
איז קען מען אַ מעשהלע בעסער פאַרפאַסן:

ווי ער איז געלאָפּן, דער פּיסק זײַנער — אָפּן,
עס האָבן זיך שעפעלעך צוויי אים געטראָפּן...

נאָר שרעק זיך ניט, מייערער מינינער, זיי וויסן:
דער טיגער די שעפעלעך האָט ניט צעריסן.

ווייל טרויעריק וואָלט דאָן געוועזן די מעשה,
פון מעשות אַזוינע די האָר ווערן ווייסע.

ביז וואַנען דער טיגער איז הינטער די קראַמעס,
איז לאַמיר ניט קלערן פון יאָרן, פון דאַטעס.

אין אַ ווינטערטאָג

אַ טאָג אין ווינטער פינטעלעך,
אין שנייעלעך אַ טאָג,
מיט ברונעמער, ווי טינטערלעך
אויף יעדן ווינטן ראָג.

אין האַנט מיט לייצעס שמריקלענע,
כ'געדענק זיך, ווי אַצינד,
אַ שטייף אַרומגעוויקלטע,
אַ זיבניאַריק קינד.

אַ טאָג אין ווינטער פליגעלעך,
אין שנייעלעך אַ טאָג.
און שטיקלעך גלימש, ווי שפיגעלעך,
ביים ברונעם אויפן ראָג.

פון סטעזשקע פון דער מיטלסטער,
וואָס גייט אַראָפּ דעם באַרג,
איך לאָז מיך מיט מיין שלימעלע —
איך בין צופרידן שטאַרק.

אַ טאָג אין ווינטער בלימעלעך,
אין שנייעלעך אַ טאָג,
אַ טאָג, ווי ברויט מיט קימעלעך, —
וואָס קען זיין שענער, זאָג!

דער פראסט איז, ווי אַ סקאַרינקע,
געשמאַק אזוי און הארט.
די יאָדלעס די גרינהאַריקע —
אין טיפן שניי פאַרשארט.

מיט רוסלענדישער ווינטערשניין
איז אָנגעזאַפט מיין בלוט.
ס'איז יענע צייט אַהינטער שוין,
נאָר איך געדענק זי גוט!

מנין זיידנס קאווע-מילכל

געווען בני מיר אין מיניע קינדער-טרוימען —
דאס קאווע-מילכל אויף מיין זיידנס טיש.
עס האט א דאך, דאס הענטל איז א קוימען,
נאָר ווער עס וווינט אין שטיבל, ווייס איך נישט.

א הויפן קאווע שיט אריין אהין דער זיידע.
ער דרייט דאס הענטל. כ'קוק אויף אים און ווארט.
וואָס ברומט עס אינווייניק? מיר הערן צו זיך ביידע,
נאָר שטיבל-פענצטער זיינען צוגעשפארט.

די פענצטער צוגעשפארט, פארמאכט די טירן.
...דער זיידע רוקט דאס שופלאַדל אַרויס.
נאָר כ'לאַז מיך פון מיין אינפאל ווייטער פירן:
דאס שופלאַדל — א גאַנעק בני דעם הויז,

די קאווע — דאס האט זאמד זיך אַנגעשאַטן.
דער באַלעכאַס ליגט קראַנק שוין וויפל יאָר,
שוין וויפל יאָר די שוועל האט ניט באַטראַטן.
און אפשר איז ניטאָ אין שטיבל קיינער גאָר?

דער זיידע ווינקט צו מיר, ווי צו אַ גלייַכן חבר.
ער טרייסלט אַוים דאס שופלאַדל אין גלאַז,
ציט אַוים די האַנט — עס שמעקט פון איר מיט קאווע —
און טוט מיר פון דער לייכט אַ שנעל אין גאַז.

דער באַבעס שטייטל

פון וואָס נאָר באַפליגלט קענסט ווערן, גיי ווייס!
דער קלאַנג פון אַ שטייטל, אין וועלכער מע שטייט,
ער האָט זיך פון דרויסן דערטראַגן צו מיר,
און מיר, איר וועט גלייבן? ביז טרערן גערירט.

מיר האָט זיך מיין קינדהייט מיין פרויע דערמאַנט.
די באַבע, זי שטייט מיט אַ טויקאַטש אין האַנט,
עס בלאַנקט אויף איר קנאַכיקן פינגער דער רונג.
...דריי מאַל אַ קלאַפּ, און איין מאַל אַ קלונג.

און טאַקע אזוי הייבט מיין קינדהייט זיך אָן.
איך צי זיך צום שטייטל, אין שטייטל איז מאַן,
מע גיט מיר פאַרזוכן עטוואָס אויף דער צונג.
...דריי מאַל אַ קלאַפּ, און איין מאַל אַ קלונג.

דער מאַן ווערט פון שטויסן ביסלעכווייז גרוי.
צי דען איז ער אַלט ווי די באַבע אזוי?
איך בין ווי אַ שוואַרצינקע מאַנעלע יונג.
...דריי מאַל אַ קלאַפּ, און איין מאַל אַ קלונג.

ש ט י י ג ע ר

דעם יידישן שטייגער דערמאָן איך צום גומן.
מיין באַבע פלעגט באַקן שטרודל, ווערמוטן,
געווען אין דער וואַכן דער טומל איז גרויס
און יום-טוב געזעסן — די הענט אויפן שוים.

פרייטיק צו נאַכטס, אין שטוב איז געמיטלעך,
צוויי ליכט אין גאַלדענע שפיציקע הימלעך,
דעם וואַנטזייגערס קלינגען איך הער ווי אַ שפרוך.
...דאָס אַלץ איז געוועזן ערשט נעכטן, מיר דוכט.

וואָס האָב איך אין יידישן שטייגער פאַרשטאַנען?
געזען, ווי אַ קינד זעט — פון דאַנען ביז דאַנען.
געלאַכט אין אַ שמחה, געיאַמערט פון גרויל —
דער אינהאַלט פאַר מיר איז געוועזן פאַרהוילט.

איך פלעג מיט אַ שוועבעלע-קעסטל זיך שפילן,
און ס'איז מיר אין קאַפּ ניט געקומען אַפילו,
אַז ס'וועט ווי אַ שוועבעלע ווערן פאַרבּרענט
די שטאַט מיט די מענטשן, די שטוב מיט די ווענט.

אַז ס'וועלן, אַזוי ווי אין פינצטערן ברונעם,
אַנטרינען אויף קיין מאַל צוריק שוין ניט קומען —
די באַבע, די ליכט, די ווערמוטן, דער זייגער,
אַז אַלץ וועט מען אַנרופן קורץ אַזוי: שטייגער.

אין אַ זינדן העמדל

איך בין געבוירן אין אַ זינדן העמדל,
אין זינדן העמדל פון מיין מומערשפראך.
וועהין איך זאל ניט קערן זיך און ווענדן,
באשיצט עס מיך און ווארעמט טאָג און נאַכט.

עס פלעגט דער ווינט אַראַפּרייסן מיין הימל,
די שטיינער — ביז צעפליקן מינע שיך.
די קליידער כ'האַב אין וועג אויף ברויט געביטן,
און בלויז דאָס העמדל כ'האַב געלאָזן זיך.

עס פלעגן טרעפן זיך אויך יענע גוטע,
וואָס זענען גרייט געווען מיר געבן גאַלד,
אַבי נאָר זייער רחבותדיקן פומער
אויף הוילן לייב כ'וואַלט אַנפּערען געוואַלט.

ווען קומען וועט צו מינע טעג אַן ענדע
און בלייבן וועל איך ערגעץ אין דער מיט,
איז דעקט מיך איבער מיט מיין זינדן העמדל,
וואָס אין מיין שווערן וועג האָב איך פאַרהיט.

א נסיעה איבער אלט-וויילנע

געמעלעך שטילע, האלברונדיקע, גרויע,
ווי ס'פרעסט זיך א טויער ארנין אין א טויער,
געפלאסטערט מיט שטיינער מיט גלאטע, ווי שטערנס,
וואס זיינען מסוגל די וועלט צו באקלערן, —
גלייך עפעס א שבת אין ערד איז פארשטיינערט,
און ס'שטעלט נאר זיין שטערן ארויס יעדער איינער.

איז טרעט איך פאוואליע פון גאנעק צו גאנעק,
פון טויער צו טויער אנגעשפיצט שפאן איך,
איך קוק אין די הויפן ארנין, ווי אין היילן,
און ס'דוכט מיר, די דאכלקעס מעשות דערציילן.

צום הימל זיך שמרעקן שמאלגופיקע קירכעס,
געראטן פארקנאטן אויף בלוט און אויף טירחה, —
אויף מענטשלעכער פראצע און דרייסטער המצאה.
דער וויי פון זכרון פארשמערט די הנאה.

די יידן מע פלעגט אין דער קלויסטערגאס שלאגן,
זיי זאלן קיין הימל ניט וואגן דא טראגן.
ווען אומקערן פלעגט זיך אין אונט אהיים ווער,
פלעגט אים פון די קלויסטערס באפאלן אן אימה.

...און אט איז א הויף, ווי א מויזשע פאסטקע,
און אט איז א שטיין, א ריטערשע קאסקע,
און אט איז א וואנט, ווי א וואנט פון א תפיסה,
און אט איז א וועלט א פארשטיינטע אין גסיסה.

...דער טאג איז א העלער, די שעה איז א פריע,
מיר גייען ארויס צו דעם טיך, צו ווילנע,
מיר קערעווען אויס צו דער אלטשמאט דעם רוקן, —
מיר קוקן פארויס איצט און קוקן און קוקן
אויף ליכטיקע שטאקן, אויף מויערן נייע,
אויף שילדן אין בונטן עלעקטרישן פייער.

מיר לאזן זיך ווייטער. און קען נאר, און וויל נאר,
וועט קלעקן ביז טאג, וואס צו זעען אין ווילנע,
און ס'וועט מיט זיין שמייכל זיין קינדעריש-ברייטן
אליין משה קולבאק אין וועג דיך באגלייטן...

נאר טויט איז שוין קולבאק, דער טייערער דיכטער,
עס האט אים די האנט פון לוביאנקע פארניכטעט.
עס שווינגן די קדושים, און ס'ציט זיך א כמארע —
זי פויזעט פון יענער זייט פליינען פאנארער.

עס קנעטן אין הימל זיך וואלקן-געשטאלטן
און חורן איבער די געטא די אלטע,
די טויערן, גאניקעס, געסלעך און ראגן.
...די פינצערע כמארע צעגייט.
ס'הייבט אן טאגן.

בעטגעוואואנט

בעטגעוואואנט, בעטגעוואואנט! —
אזא מין יידיש ווארט!
מע לייגט צונויף דאס בעטגעוואואנט,
מע זעצט זיך און מע פארט.

מיר קלייבן זיך אין וועג אריין.
דאס בעטגעוואואנט מע פאקט —
מע דרייט עס אין א קנויל צונויף,
מע שטופט עס אין א זאק.

איז שטיי איך, א פארשלאפענע,
כ'ווארט, ביז די מאמע וועט
צונויפפאקן דאס בעטגעוואואנט
און פוסט מאכן דאס בעט.

מיר פארן אויף א דראזשקעלע
און קומען צום וואקזאל.
מע ווארפט אראפ דאס בעטגעוואואנט
און כ'טו אויף דעם א פאל.

איך כאפ עס מיט די הענט ארום,
איך טוליע צו מיין באק.
ס'איז קיין מאל ניט געווען ביי מיר
דער שלאף אזוי געשמאק.

בעטגעוואואנט, בעטגעוואואנט! —
א קינד כ'בין פון מיין פאלק,
וואס יארן לאנג, וואס דורות לאנג
געיאנט איז און פארפאלגט.

מע האָט געפליקט דאָס בעטגעוואָנט,
די פעדערן — דעם ווינט.
קיין קישן ניט געווען, דעם קאַפּ
זאל אַנשפּאַרן אַ קינד.

עס שײַנט די זון אין שטוב אַרײַן,
ס'איז אָפּן דער באַלקאָן,
אויף אים דאָס נייע בעטגעוואָנט
אַ לופטער טאָן מע קאַן.

פון אַמלעם־זינד — די איינשיטלעך,
די קאַלדרעם — שיין געשמעפט.
אַ ברעקל פּוּך פון לינדנבוים,
צום איבערדעק זיך קלעפט.

נאַר מיט אַ מאַל — אַ וואַלקנדל,
אייז טראָפּן און ניט מער, —
אַ סימן פון אַ רעגנדל,
צי אפשר גאַר — מיין טרער ?

מנין ליד — א רעמעניש, א ספינקס.
עס לייענט זיך פון רעכטס אויף לינקס.
פון רעכטס אויף לינקס!

איך ווער א פייגעלע א גרינגס,
ווען כ'שרייב מנין ליד פון רעכטס אויף לינקס,
פון רעכטס אויף לינקס.

ווי שיין, מנין מוטערשפראך, דו קלינגסט!
לויף, לויף, מנין שורהלע מנין פלינקס!
פון רעכטס אויף לינקס!

דאָס פייגעלע

דאָס סאַמע קלענסטע פייגעלע,
וואָס טוט אין דרויסן נעכטיקן,
פאַרמאַגט אַ נעסט אָן אייגענע,
און פירט אַ שמאַט אַ פּרעכטיקן.

די זימן אירע איידעלע,
די גענג אירע די נאַבעלע —
זי טוט אַ דריי דאָס וויידעלע
און טוט אַ וויש דאָס שנאַבעלע.

אין פּיסקעלעך, שקאַרמיצעלעך,
זי וואַרפט דעם קליינוואַרג ווערעמלעך.
— אַ חיות, מינע פּיצעלעך,
אין אייערע געדערעמלעך!

אַך, ווי עס איז דער הונגער גרויס!
זיי כאַפּן און זיי ברען זיך,
זיי רוקן זיך פון נעסט אַרויס
און צו דער מאַמען ציען זיך.

— צוריק, צוריק! — זי שטויסט זיי אַפּ
און ווינקט מיר מיט אַן אייגעלע.
דערשטוינט, איך שאַקל מיטן קאַפּ:
אויף יידיש רעדט דאָס פייגעלע!

א גרויסן דאנק

די ארכעאלאגן — א גרויסן דאנק!
זיי קענען דורכדרינגען דורך ציטונגאנג, —
זיי האבן אויפגעשטעלט א גאנצן דור
צוריק אויף פינף און צוואנציק הונדערט יאר.

דעם בעדוונער אויך — א גרויסן דאנק,
וואס בלאַנקענדיק איבערן מדבר לאנג,
האַט ער זיך אָנגעשטויסן אויף דער הייל,
זיך אומגעקערט, און פון דעם נס דערציילט.

אפילו יענער ציג — א גרויסן דאנק!
זי האַט פאַרבלאַנקעט אַן אַ שום געדאַנק,
געמאַכט, דער פאַסטעך זאַל זי זוכן גיין,
אין... אַלץ, וואָס ווייטער, ווייסט איר שוין אַליין.

א דאנק — דער הייל אין מדבר אין צעגלימן:
אַז מין אוצר פאַר דער וועלט פאַרהיטן!

אויף יעדער פראגע, וואס מע קען מיר שטעלן,
אויף אלץ, וואס טרעפן וועט מען פרווון וועלן,
און אויסקלאָרן, און בעטן מיך דערקלערן,
כ'וואָלט ענטפערן די אלע, וואס מיך הערן —
מיין ענטפער וואָלט אַ רגע בלויז פארנומען.
איך וואָלט זיי זאָגן איינס :
איך בין געקומען.

הינטער די שויבן —
א קויש מיט טרויבן.
אן אראבערינס שמים:
— ענבים!
ענבים!

די וואַגשאַלן — געלע
צעבויגענע מעלער.
ס'ליגן אין איינער
געוויכטן — שטיינער...

שטיינער — געוויכטן ?!
ווער וואַלט זיך ריכטן...
ס'פאַרוויגט מיך איר שמים:
— ענבים!
ענבים!

זי נעמט פון אויבן
א הענגל מיט טרויבן.
כ'פאַרקוק זיך אויף אים.
— ענבים!
ענבים!

י ר ו ש ל י ם

איפער מיך ניט, שטאַט, צו יענע שמעט,
איפער מיך ניט, גאַט, צו יענע געמער!
כ'בין אהער געגאַנגען, זאַל זײַן שפעט —
דורך א דערנערוועג, ניט אויף קיין טרעמער.

ניין, ניט אַליץ איז דאָרט געוועזן שוואַרץ
אין דעם פּלוצעם אויסגעשמרניכטן נעכטן.
ס'זײַנען דאָרט געבליבן שטיקער האַרץ,
הייליקייטן — צווישן דעם פאַרשוועכטן.

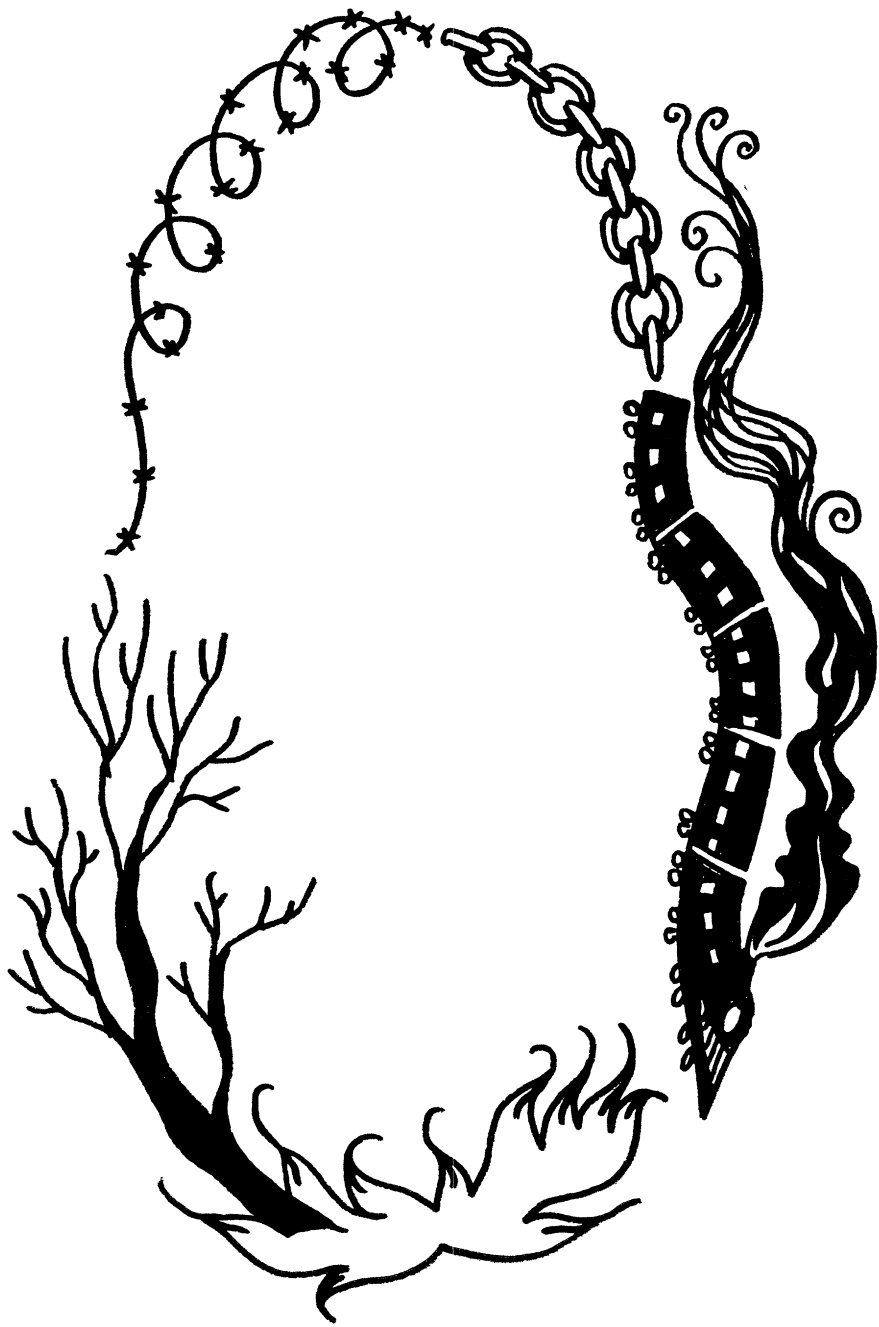
יעדעס גרעזל האָט געהאַט זײַן חן,
יעדעס שטיינדל האָט געהאַט זײַן חכמה.
און איך וואָלט אַפילו זאָגן נאָך מער:
שווער איז מיר אַן דעם זיך צו באַגײן...

אַבער מוט וואָלט ניט געהייסן מוט,
ווען ער זאַל ניט קאַסמן אַזוי טײַער.
נעם זשע אַן מיין בענקעניש פאַר גוט,
ווייל דורך איר איך ווער דיר נאָך געטרייער.

זײַ אַזאַ מיר ווי דו ביסט, מײַן לאַנד, —
כ'דינג זיך ניט מיט דיר, צו אַליץ כ'בין זוכה.
כ'בין ניט דײַן אומדאַנקבאַרער געברויכער.
מײַנע ציגל טראַג איך פאַר דײַן וואַנט.

איפער מיך ניט, שטאַט, צו יענע שמעט,
איפער מיך ניט, גאַט, צו יענע געמער!
כ'בין אהער געגאַנגען — זאַל זײַן שפעט —
דורך א דערנערוועג, ניט אויף קיין טרעמער.

שטארקער פון אייזן

ה'תש"פ

טאג-אין טאג-אויס

טאג-אין טאג-אויס,
טאג-אין טאג-אויס,
מיר אלע גייען אום און שלאפן.
און כאטש די אויגן זיינען אפן,
פארהושט איז יעדערער. און בלויז
ווען עפעס שרעקלעכס האט געטראפן —
א קינד געשטארבן איז,
א מענטש
ארנינגעצויגן האבן רעדער,
פון העכסטן שטאק א שטיק פארענטש
געפאלן איז,
כאפט אויף זיך יעדער,
ער טוט א גיי,
א זאג,
א לאף,
און פאלט צוריק אריין אין שלאף.
א, גאט מינער! איך קען ניט מער
די לאפע זייגן ווי א בער,
און שלאפן לאנג און שלאפן שווער!
כ'וועל ווען ניט איז דאך זיין גענויט
זיך אויפכאפן, און פארן טויט
דערזען פאר זיך די גאנצע וועלט,
וואס זי האט מיר אזוי געפעלט.
אזוי געפעלט!

צ י נ ג ע ר

אין גאסן אויסגעפוזצטע מענטשן שפאנען.
זיי בין איך קיין טראפן ניט מקנא.
אין יאטקע ליגן אָנגעוואַלגערט צינגער —
זיי בין איך מקנא! זיי איז גרינגער.
זיי האָט מען געשלעפט פון טויטן גומען,
מיר האָט מען מיין לשון צוגענומען.

כ'זאָג ניט, איך בין ווערט אַזא מין סוף אַוודאי.
הלמאי בין איך געגאַנגען מיט דער סטאַדע
אויף דעם פאַשעפעלד דעם ליכטיקן און ווילן —
ניט פאַרשטאַנען, אַז מען פירט מיך קוילען...

אַ מעשה מיט אַ קנעכט

עם האָט מיט טויזנט יאָר צוריק
געלעכט ביים האַר אַ קנעכט.
צו ריידן אויף זײַן מומערשפּראַך
מ'ער ניט געהאַט קיין רעכט.

צעווישן אים און באַלעכאַס
געלעגן איז אַ תּהום.
דעם הערשערס שפּראַך האָט ער געקענט —
איין וואָרט אין גאַנצן : באַס !

ער איז פון אַרבעט און פון קלעפּ
געוואָרן קרום און לאַס.
— ס'איז גוט דיר ? — האָט מען אים געפרעגט,
האָט ער געענטפּערט : — באַס !

ס'האָט אויסכּויען באַפעלט דער האַר
אַ קלויסמער, גרויס און רײַך,
באַשטעלט אַ גלאַק ביים קופּערשמיד
אויף יענער זײַט פון טײַך.

נאָר ס'איז צוליב דעם שווערן גלאַק
פאַרוונקען דער פאַראַם.
מע האָט דעם קנעכט אַנשטאַט אַ גלאַק
געצווונגען ברומען „באַס“...

דער האַר האָט אונטער דעם געכרום
געפּיניקט און געטויט.
אַרום דעם קלויסמער איז די ערד
פון בלוט געוואָרן רויט.

און צוגעבאמקעט האָט דער קנעכט
אויך דעמאָלט, ווען מע האָט
געפירט די קינדער און דאָס ווייב
צו שחיטה דורך דער שטאַט.

מיין פאָלק, איך נעם אַלץ אָן פאַר גוט,
ס'איז קיין שום פאָלק ניט שלעכט.
נאָר בלויז ביי דיר כ'בין שטאַלץ און פּרנץ,
ביי אַנדערע — אַ קנעכט.

און ווי איך זאָל ניט גיין דאַרט גלייך,
באַקומט זיך קרום און לאָם,
און וואָס איך זאָל ניט זאָגן דאַרט,
וועט קלינגען שמענדיק „באַס“.

די אַלטע מעשה מיטן קנעכט,
זי איז אונדז גוט באַקאַנט.
זי איז ניט איצט די רעכטע צייט,
אַז זי זאָל זיין דערמאַנט?

א ש פ ר א ד

א גאנצן לעבן ריידן אויף א שפראך,
וועסטו דאך זאגן, איז א גרויסע זאך —
כ'האב לאנגע יארן אויף דער שפראך געשוויגן,
כאטש זי האט פון מיין בלוט ארויסגעשריגן.

און איצטער ווייס איך, אז א גרויסע זאך
איז לאנגע יארן שוויגן אויף א שפראך.
א שפראך, אויף וועלכער ביסט געצווינגען שוויגן,
וועט קיין מאל, קיין מאל ניט פארבייגיין!

איך זינג און זינג, ווי יענץ קאנצאריקל,
וואָס ווייסט ניט ווי אזוי צו שווינגן
אין קאלטן ווינטערטאָג אין כמאָריקן
אין דעם פאַרדראַטעוועטן שטינגל.

וואָס ווייסט עס דען פון אינדזלען שמראַליקע,
פון פרייע מאַמעס, פרייע טאַטעס?
אויך איך, ווי כ'וואַלט געהאַט די פאַליקע,
כ'שלאַג מיטן קאַפּ זיך אָן די קראַטעס.

עס קלינגט מיין ליד אין ענגע צימערן,
דאָס הייפל גרויפן פיק איך גערן.
און ס'הייבט מיך גאַר ניט אָן צו קימערן
די שאַנד פון אויפהערן זיך מערן.

געמיינט כ'האָב, מיט מיין אַטעמזוג
וועל איך דערוואַרעמען דעם ווינטער ;
געמיינט, ס'איז אויסוואַרטן גענוג,
און יעדער בוים ט'זיין אַ צעגרינטער.

נאָר ס'טרעפן ביימער אייביק שוואַרץ,
און ס'איז דעם פראַסט ניט צו דערוואַרעמען...
געוווּן זיך צו צו דעם, מיין האַרץ !
גענוג דיר, מיין געמיט, צו ליאַרעמען !

געגלויבט כ'האָב, אַז די קראַפט פון וואַרט,
וואָס איז גערעכטיק און באַשיידן,
קען אַפרוקן אַ באַרג פון אַרט.
ערשט ווערטער טויגן בלויז צום ריידן...

ווען ס'שטאַרבט אַ גרויסער דיכטער

ווען ס'שטאַרבט אַ גרויסער דיכטער, קומען מופתים פאַר.
בני הירשן ווערן גרוי אין פעל די האַר,
עס טרערן זיך די אויגן בני די ווייטע שטערן,
און קינדער אין די וויגן זיך פאַרקלערן.

ווען ס'שטאַרבט אַ גרויסער דיכטער,
טוט דער ווייטיק זיך אַ צונד
אין לערמאַנטאָווס, אין פּושקיןס ווונד,
און ביראַנס האַרץ גייט ווידער אָפּ מיט בלוט,
און שוואַכע מענטשן מיט אַ מאַל באַקומען מוט,
ווען ס'שטאַרבט אַ גרויסער דיכטער.

דין ליכטיקן אַנדענק

שמואל האַלקינען געווידמעט

1

איינציקער פריינד! טייערער דיכטער!
נו, וואָס זאַל איך טאָן מיט מיין פּיין אומגעריכטער —

וועהן זיך איצט קערן, צו וועמען זיך ווענדן?
ביטערע טרערן די אויגן פאַרבלענדן.

אַז דו זאַלסט אַזוינס קענען אַפּמאַן אונדז אַלעמען,
אַז דו זאַלסט די אייגענע קינדער ניט זשאַלעווען!

אַט ליגסטו אין אַרון — געשלאָסן די אויגן.
דיין פרייד און דיין צער — ווי צוויי פייגל פאַרפלוין.

די פרייד, ווי אַ טויב, און דער צער, ווי אַ שפאַרבער.
מיט דיר איז געבליבן דער גלייכגילט דער האַרבער.

כאַפּ אויף זיך! עס וואַרט אויף דיין שרײַכטיש דער טינטער,
אַ באַרג מיט פאַפיר, וואָס וועט קלעקן ביז ווינטער,

וואָס האַסטו געקענט דאַרט דערזען אין דעם חלום,
אַז דיך צו פאַרנאַרן זיך איינגעבן זאַל אים?

אַז דו, דער געשוואַרענער ריטער פון שיינקייט,
זאַלסט קוקן דעם טויט אין זײַן פנים פון שמיינקרײַט!

אַז דו זאַלסט פאַרלירן צום אומקום דעם עקל,
קײן האַפענונג זאַלסטו ניט לאָזן קײן ברעקל!

איין סימן פון לעבן! מיר וועלן דיך מינטערן,
מיר וועלן, אויב ווילסט, בני דער שוועל דינער ווינטערן,

דעם שניי פאר דער מיר מיט די דלאַניעס צעשארן —
אבי נאר א הויך פון די ליפן דערהארן.

אויך דו דורך דעם טויט ביסט געוואָרן געשטרויכלט...
איך בין דיר ניט מוחל, איך בין דיר ניט מוחל!

2

איז דען מעגלעך? די מיר דינע טאָן כ'וועל אַן עפן,
און עס וועט מיך דיין שמייכל ניט טרעפן.

כ'וועל אַרומגיין דעם הויז — פלעגסט דאָ שטענדיק שפּאַצירן
קיין שום וועג וועט צו דיר מער ניט פירן.

איך וועל קויפן אַ בלאַט — ס'וועט אַ שמאָך טאָן אין
הארץ מיר:

דו — יא, דו! — אין אַ ראַם אין אַ שוואַרצער.

כ'וועל דאָס רעמל פון אַלע פיר זייטן פאַרבייגן,
דיר אַרײַנקוקן טיף אין די אויגן.

אַט אַזוי... קיין שום טויטן און קיין שום לוויות.
דו ווילסט אַנזאָגן מיר עפעס נײַעס.

אַכער וואָס? כ'וועל דערמאַכטן זיך פרווון אין ווייטיק, —
דאָס איז איצט מער ווי ווען עס איז נייטיק.

ווידערקול אין די בערג

איך גיי דא אַרום צווישן באַרגקייטן בלאַווע,
פאַרטיפט אין מיין שמענדיקער שווערער מחשבה.
פאַרפאַלגט מען דען וועמען אין צייטן פון פרידן?
און ס'ענטפערט אַ ווידערקול:
— יידן!

ניט מעגלעך, ניט מעגלעך! ס'איז בייזער קאַטאַוועס!
אין באַרגישע היילן פאַרוויילן זיך סאַוועס.
פאַראַן דען אַ פאַלק, ס'זאל זיין כלום אייביק זידן?
און ס'ענטפערט דאָס ווידערקול:
— יידן!

מיין פאַלק האָט די מענטשהייט באַשאַנקען מיט העלדן.
איך קען וועגן נעמען אומשמערבלעכע מעלדן.
פאַראַנען געטויפמע, פאַראַנען היברידן, —
ווער זינען זיי, ווידערקול?
— יידן!

ווי הייסן זיי, די, וואָס מע האַלט אין איין טרניבן,
נאָר ס'קלעקט זיי געוואַגטקייט צו אויסשטיין און בליבן,
צערניסן די פענטעס, די קייטן, וואָס שמידן?
און ס'ענטפערט דאָס ווידערקול:
— יידן!

דעם קאַפּ הייב איך אויף און איך קוק אין די ווייטן, —
איך זע דאָרט גיבורים, וואָס יאָגן און רייטן,
און אַלע, ווי איינער, און אַלע פאַרשידן.
ווער זינען זיי, ווידערקול?
— יידן!

טויב שטומע

עס שטייען צוויי שטומע און ריידן —
א יונגיטשקע מיידל, א יאט.
די אויגן פארליבטע בני ביידן.
מע קען זיך ניט אַנריידן זאט.

ער ווייזט עפעס פלינק מיט די פינגער,
און מאַכט אַן שום קלאַנג מיטן מויל.
וואָס זאָגט ער? נאָר פּרעגט בני מיר גרינגערס...
דאָס מיידל פאַרשטייט אים גאַנץ וויל.

עס קוקן דאָ אַלע פאַרהידושט
אויף זייער משיקאָוון געשפּרעך.
ווי ריידן זיי וואַלטן אויף ייִדיש —
וואָס איז אַן און פאַר זיך ניט שלעכט.

נאָר הויך רעדט זײַן שפּראַך דער אַרמענער,
דער מאַטער רעדט פּרײַ אויף זײַן שפּראַך.
ווען עמעצער הערט זיי, איז יענער
וועט קיין מאַל ניט לייגן קיין אַכט.

בלויז איך טוליע צו צו מײַן מאַנטל
דעם ייִדישן נאַמען פון בוך,
ווען כ'רייד מיט א ייד אַ באַקאַנטן
אויף ייִדיש, אַ ווינקל איך זוך.

עס שטייען צוויי שטומע און ריידן.
כ'וואַלט אויך אזוי קענען, איך גלויב,
ווען איך וואַלט אזוי ווי די ביידע
געווען כאַטש צום ווייניקסטנס טויב...

לאזט אויף דער שוועל מיך נימ, שוועסטער און ברידער,
איך בין דער מערדער פון אייגענע לידער!
כ'שטיק זיי אין זיך און געוויסן, און בושח.
וואס זשע וועט זיין מיט מיין בידנער ירושה?

דארט, אין דער טיף בני מיר — לידער געטוימע
הענגען אויף תליות גלייכגילטיק געבויעט,
ליגן אין גריבער פון צווייפל געגראָבן,
פיקן זיי טרערן ווי פינצטערע ראָבן.

לאזט אויף דער שוועל מיך נימ, שוועסטער און ברידער!
איך בין דער מערדער פון אייגענע לידער!

כ'האָב די לאַנגע אותיות געקירצט,
ווי דער דיַטשישער ייד — זײַן קאַפּאַטע.
כ'האָב דעם שױנא געאַכט און געאַירצט,
און געשמירט זיך דאָס פנים אין בלאַטע.

הײַנט הענג איך אַ שלאַסמעס אויף
אויף די לופט־שלעסער פון מײַן יוגנט.
איצטער ווייס איך מײַן איינציקן חוב,
מיט מײַן פּײַן זײַנען פול אַלע קרוגן...

צו דעם שױנא — דאַרט, וווּ ער איז —
זאָל דער וועג, ווי אַ פּתח, זײַן גראַדיק.
דער לאַנגער נון זײַן זאָל אַ שפּײַז,
און אַ תּלּיּה — דער לאַנגער צדיק!

אויב צוויי־שפּראַכיק איז זײַן מיר באַשערט,
איז צוויי־פּנימדיק וויל איך ניט ווערן.
זאָלן אויפּוירן אונדזערע טרערן,
און באַפּרוכפּערן רײַך אונדזער ערד!

צו מיין לייענער

ניט גערעדט מיט דיר לאנג, מיין לייענער,
און דו האסט געווארט געדולדיק.
ווארף ניט אין מיר קיין שטיינער,
גלייב מיר, איך בין ניט שולדיק!

איך האב ניט געשמומט ווי א פיש,
און איך האב ווי א שלאנג ניט געשוויגן.
ווי א בארגטיכל דורכזיכטיק-פריש
האט זיך דורכגעשלאגן מיין ניגון.

נאָר אין וועג איז געלעגן א שטיין,
און ער איז געווען ניט איינער!
איך גלייב, אז דו וועסט מיך פארשטיין
און ניט ווארפן אין מיר קיין שטיינער.

איך רייד צו דיר ווידער היינט —
וואָס קען טייערער זיין פאר א דיכטער!
דו ביסט מיין בעסטער פריינד,
דו ביסט מיין שמרענגסטער ריכטער.

דו ביסט א מכין אויף אַלץ —
אויף שיינעם און אויף ניט שיינעם...
מיר האבן ניט איין פּוּד זאַלץ
אויפגעגעסן אין איינעם.

ווער האָט געמאַכט אזוי,
אז איך זאָל מיט דיר ניט ריידן?
ווער האָט געמאַכט אונדז גרוי —
מיך און דיר — ביידן?

פון המצאות, אַ גראַשן די ווערט,
מינע קריטיקער וויל איך באַפרייען:
יא, דעם דאָזיקן ליד איז באַשערט,
כ'זאל אים שענקען אַ סוף אַ נייעם.

ניין, איך שמיר ניט אַלץ נאָך אַנאָנד
בלויז אין העלע צי טונקעלע פאַרבן.
נאָר איך דאַרף אַ פאַלק און אַ לאַנד
אויף צו לעבן, און ניט אויף צו שמאַרבן.

בלויז דעם אמת כ'וויל אַנערקענען,
בלויז אין אים כ'וויל האַבן אַ חלק.
איך בין זאָט מיט געזאַלכטע נעמען,
וואָס ווערן אויף בלוט געהייליקט!

אוי, דאָס שרײַבן

ווילט איר וויסן, וואָס הייסט שרײַבן? —
זאָל עס צווישן אונדז נאָר בלייבן:

שרײַבן — דאָס איז גראַבן אַרץ.
שרײַבן — דאָס איז בלוט פֿון האַרץ!

שרײַבן — דאָס הייסט נעכט ניט שלאָפֿן,
אויג און אויער האַלטן אָפֿן,

אַינגזאַפֿן פֿון ערד דעם וויי.

שרײַבן — איז אַ ווייגעשריי
שרײַבן — איז אַ פֿרידגעשריי.

אוי, דאָס שרײַבן! אוי, דאָס שרײַבן! —
מע קען פֿון דעם אָן כוחות בלייבן...

זאל מײַנס איבערגיין, איך בין דאָך ייִנגער.
בלויז אַ טראַכט טאָן מיט וועמען איך שמרײַט! —
אזוי זאָג איך, און ס'ווערט מיר גרינגער,
ווען ס'באַעוולען מיר אַלטע לײַט.

זאל מײַנס איבערגיין, איך בין דאָך עלטער.
בלויז אַ טראַכט טאָן מיט וועמען איך שמרײַט! —
אזוי זאָג איך, און כ'ענטפער קעלטער,
ווען ס'באַעוולען מיר יונגע לײַט.

זאל מײַנס איבערגיין, איך בין דאָך קליגער.
בלויז אַ טראַכט טאָן מיט וועמען איך שמרײַט! —
אזוי זאָג איך וועגן יענע בירגער,
וואָס מען רופט זיי נאַרישע לײַט.

און מיט חכמים מיט הויך געאַכטע
זיך צו אַמפּערן וווּ איז געהערט?
זאל מײַנס איבערגיין — אזוי טראַכט איך —
קלוגע לײַט זײַנען זיכער דאָס ווערט.

זאל מײַנס איבערגיין... און צו ביסלעך
גיט מײַנס איבער. אַלץ ווערט איבערפולט —
אַלע קריגלעך און טעפלעך און שויסעלעך
פון מײַן אייזלשן גרויסן געדולד.

ס'פולט זיך איבער מײַן לעצטער לאַגל
און אַ מאַדנע מחשבה מײַך רייצט:
„זאל מײַנס איבערגיין“ וועל איך זאָגן —
און ס'וועט ווערן די וועלט פאַרפלייצט...

די קליינע מלכהלע

די קליינע מלכהלע מיט די גרויסע אויגן,
מיט די גרויסע אויגן און מיט די לאנגע האַר —
פון שטענדיק אָן האַט איר אין וועג געצויגן.
וועהן עס ציט איר — ניט באַנומען קלאַר.

מיט טונקלען קלימעקל אין שמאַלן הענטל —
פאַרויס געשיקט די דרייסטקייט פון איר בליק —
געקומען אין אַ פינפטן אַרט און אין אַ צענטן,
געוואַנדערט, זיך ניט אומגעקוקט צוריק.

אַ קינד געהאַט — געגעבן זויגן אונטערוועגנס,
אַ פּריינד געהאַט — באַגראָבן אין דער פרעמד.
די גרעסטע פּיין מיט מוט אין האַרץ באַגעגנט,
אַ טראַפּן פּרייט אין ימען צער דערקענט.

די קליינע מלכהלע מיט די הייסע אויגן,
מיט די הייסע אויגן און מיט די קילע האַר —
צו איר כ'האַב אין די אַרעמס זיך געצויגן —
מיין פּרייע קינד הייט איך דערמאַן זיך קלאַר.

אַט לויפט דאָס דראַזשקעלע, וואָס פירט צום באַן זי.
איך לויף עס נאָך מיט קינדערשן געוויין.
אַ, מיין זפרון, ברענג מיך ניט צו וואַנזין —
די קליינע מלכהלע בלייבט שטענדיק איין-אַליין.

די קליינע מלכהלע — פון פאלק מינינעם א
שפליטער —
איז אייביק נע ונד, איז אייביק אין דער פרעמד.
דער טרויער פון דער וועלט אין איר שווארצעפל
ציטערט,
דער אייביקער בטחון אין אירע ווייסלעך ברענט.

און רק געפין איך זי און איך פארליר זי ווידער.
כ'באגעגן עמעצן, ווער ס'קען זי, און איך פרעג:
ווי איז זי? — און דער ענטפער שפאנט מיר אלע
גלידער —
זי איז אין וועג... יא, יא, — אויף ס'נני אין וועג!

כ'האב זיך אומרו ביים לעבן דערוואַרבן.
אלע מינע באקאנטע און פריינד,
וואָס זיי זינען פריציטיק געשמאַרבן,
כאַפן אויף זיך אין מיר יעדן הינט.

און זיי פירן באדאַכטע געשפרעכן
וועגן לעבן און טויט, וואָס אונדז וואַרט,
און זיי זאָגן צו מיר: — נו באַרעכן,
ווי מיר זינען געבליבן גענאַרט!

כ'פיל זיי מיט מיט אַ זויערן שמייכל
און איך קוק צו דעם גרוב פון די טרעפּ.
— וואַרט מיך צו! — און איך מאַך זיי אַ צייכן,
און... איך לעב, און איך לעב, און איך לעב!

אין האַרבעט

גוט, וואָס אין האַרבעט קומט צו פלוען דער ווינט
און נעמט זיך טרייסלען די ביימער.
ער צעוואַרפט די געלע בלעטער געשווינד
אין די ריננעס און צווישן די שמיינער.

ווען ניט דער ווינט, וואַלט הענגען דער בלאַט
ביז ער וואַלט אָנהייבן פוילן.
און אזוי איז קיין טרויער ניטאָ פּמעט
אין דעם האַרבעטיקן בוים אין דעם הוילן.

דער בוים קען אויסשטיין אין גרעסטן ווינט.
ער ווערט קליגער מיט יעדן שאַקל.
און דער בלאַט אויף אים איז אזוי ווי אַ קינד —
טומלדיק, שוואַך און צעשראַקן.

און אפשר איז דאָ אַ מעלה אין דעם,
וואָס עס קענען די בלעטער שרײַען,
און ער, דער בוים — דער בעל-גאווה זיך שעמט
און שווינגנדיק דרייט זיך אין דרײַען?

ער ראַנגלט און ראַנגלט זיך, ביז ער באַשטימט,
אַז פון דעסטוועגן מוז ער דערלאָזן —
איידער פון וואַרצל אַראַפּרייסן אים,
בעסער די בלעטער צעבלאָזן.

אוי, דער צווייפאכער ווייטיק פון בוים —
פאר די וואַרצלען און פאר די בלעטער! —
שמענדיק אזוי שוין. פארטראכט איך זיך קוים,
גלייך צו דעם האַרץ מינעם רעדט ער.

איך פיל מיטן רוקן דעם אַנשטרענג פון שטאַם,
וואָס ציט צו הייך און צו נידער,
וואָס לאַזט קיין בלעטל ניט אומקומען סתם,
און איז מיט די וואַרצלען פארברידערט.

אַ ווינט קומט און אַ ווינט גייט אַוועק, —
טוט אַפּ אַליץ, וואָס עס איז אים נייטיק.
די שוואַכע בלעטער שרייען פאר שרעק
און אין שטאַם איז דער גאַנצער ווייטיק...

געסט

זיי קערן אום זיך פון די ווייטע ערטער,
און זעצן זיך אנטקעגן מיר אן ווערטער,
און קוקן אין די אויגן מיר אן טרערן,
און שווינגן שמיל און שטערן מיר ניט קלערן.

זיי שפארן אן זיך אויף די שטול-פארענטשן.
זיי זינגען, דוכט מיר, שאטנם, ניט קיין מענטשן.
אין אט דער מאדנער שמילקייט דער נערוועזער
הערט זיך, ווי כ'צעגים דעם טיי אין גלעזער.

עס גייט די צייט, זיי אהילן זיך ניט טרינקען,
זיי קוקן צו נאר, ווי די גלעזער פינקלען.
קען איך זייער שווינגן מער ניט הערן —
זופ איך טיי און ברי זיך אפ ביז טרערן.

צוים פויגל

— דו זינגסט גאנץ שיין, נאָר וואָס זשע זינגסטו דאָרטן? —
דאָס ווייסט מײַן שכן ניט, און אים פאַרדריסט.
נאָר האָסט אַ נעסט געמאַכט בײַ אים אין גאַרטן, —
איז עס זײַן נעסט, און דו זײַן פויגל ביסט!

קיין לידער קען ער ניט בײַ דיר באַשמעלן,
ער ווייסט ניט וואָס דו פילסט און וואָס דו זעסט.
ער קען בלויז זאָגן: „ס'איז מיר ניט געפעלן!“
און מיט אַ שטיין צעשמעטערן דיין נעסט.

• קיין עוולח וועט ער קיינעם ניט פאַרשווייגן,
נאָר ס'איז בײַ אים דער צער ניט זייער גרויס,
ווען זײַנע בנים קריכן אויף די צווייגן
און וואַרפן דינע אייעלעך אַרויס.

און ס'מאַכט זיך איין מאַל, ווען אין אַ פרימאַרגן
געפינט ער פעדערלעך אין בלוט בײַם פלויט,
פאַרשטייט ער, אז דײַך האָט זײַן קאַץ דערוואַרגן.
ער שלאָגט זי, נאָר, חלילה, ניט צום טויט...

איך בין קראַנק, — איך האָב מורא פאר שטח —
ניט גערירט זיך אזוי פיל יאָרן!
— לאַזט מיך צו רו, איך בעט אייך, —
זאָג איך, — כ'וועל אין ערגעץ ניט פאַרן.

ווערט אַ גראַשן איז אַלץ מיט אַן אַנדער
בני אַזא מין לעבן, ווי איצט,
ווען אַ וואַנץ אַ דאַנק ענגשאַפט, וואַנדערט,
און אַ מענטש, אַ דאַנק פרייהייט, זיצט.

ס'מעג מיר נאָנט זיין רוסיש, נאָר אַלץ
וועל איך שרייבן אין יידיש בעסער.
ווייל דעם ניגון, וואָס שמראַמט פון מיין האַלדז,
לייטערט דער בליאַסק פון מעסער.

איך בין קראַנק, איך האָב מורא פאר שטח, —
ניט גערירט זיך אזוי פיל יאָרן!
— לאַזט מיך צו רו, איך בעט אייך, —
זאָג איך, — כ'וועל אין ערגעץ ניט פאַרן!

דאָס קאַרטן-שטיבל

איך בוי אַ שטיבעלע פון קאַרטן,
אַ שטיבעלע פון קאַרטן.
אַרום, מ'שטיינס געזאַגט, די ווענט —
קייַן סימן פון קייַן גאַרטן.

— אין צוויי קאַלירן גייט די קאַרט —
אין רויטן און אין שוואַרצן.
עס שפאַרט זיך אַן אַ שוואַרצע טויז
דער מלכה אויפן האַרצן.

איך בוי אַ שטיבעלע פון קאַרטן,
אַ שטיבעלע פון קאַרטן.
עס ליגט דער מלך אויפן דיל
אַן אויסגעשפּרייטער דאַרטן.

נאַר קיינער ווייסט ניט וועגן דעם —
דאָס בילדל איז אין מיטן,
און אויף דער אויסערלעכער זייט —
אַ העמדעלע אַ ציטן.

איך בוי אַ שטיבל — וויי און ווינד!
גיי, לעב דאַרט, זיי אַ בעלן.
דאָס שטיבל ציטערט אַן אַ ווינט, —
אַט-אַט, און ס'וועט צעפּאַלן...

איך בין פון אייזן

איך וווין אין א שטוב — פון ליים אירע ציגל.
פון גלאז די פענצטער, פון גלאז דער שפיגל,
פון שטיין די טרעפ איבער וועלכע כ'טו שפרייזן.
און איך בין פון אייזן,
און איך בין פון אייזן!

און גיי איך אוועק, קער איך אום זיך א מידע.
און קער איך זיך אום, גלייך אנטלויף איך שוין ווידער.
פון ערד אויסגעקנאטן די וועגן, וואס קרייזן.
און איך בין פון אייזן,
און איך בין פון אייזן!

פון שטאל איז דאס מעסער, פון שטאל איז די סטרונע.
פון האלץ איז דאס בעט, און פון האלץ איז די טרונע.
און איך וועל נאר רייזן און רייזן און רייזן.
וויל איך בין פון אייזן,
וויל איך בין פון אייזן!

דער אויסדרוק „פון אייזן“ — ער צווינגט שוין
היינט לאכן.

איך ווייס, אז פאראן זיינען שטארקערע זאכן.
נאר איך וועל פון דעם זיך ניט וויסנדיק מאכן,
מיט טרערן וועל איך אין די אויגן דערווייזן,
אז איך בין פון אייזן,
אז איך בין פון אייזן!

האלט מיך, לעבן, בני דעם גאָרגל!
האלט מיך, וואָס אַ מאַל, אַלין פעסטער.
וועט ער שפּילן ווי אַן אָרגל,
ווי אַ גאַנצענער אַרקעסטער.

האלט אזוי מיך, אַז די אויגן
זאלן קריכן פונעם שמערן.
וועל איך יאַמערן מיט טרערן —
וועט דער וועלט זיין וואָס צו הערן.

האלט מיך, לעבן! האַלט דיין זינגער,
וואָס ס'געפעלט אים ניט דיין שמעגל,
פאַר דעם גאָרגל מיט די פינגער —
ביז אַ בלויקייט אין די נעגל.

אויף אלע סלופעס, וואָס דערנעבן
מיין פּופציקיאַריקן שאַסיי,
צעהאַנגען שטיקער פון מיין לעבן,
ווי רויע שטיקער פלייש אויף זיי.

אויף אלע פּלעקענער און צווייגן,
אויף יעדן טאַרטשענדיקן סוק, —
וועהין איך טו נאָר ניט אַ קוק —
איז מאַרד און ביין פון מיין פאַרבניגין.

אַט גייען אַנדערע, און גאַרנישט —
ס'איז וויל זיי, ווי אויף אַ שפּאַציר.
און טוט אַ צווייגל זיי אַ ריר,
צעשרייט זיך גלייך דאָס גרינס:
— מע טאַר נישט!

עפעס האָב איך זיך פּלוצעם צעלידלמ, —
ס'קלינגט מיין קול אזוי מאַדנע פאַרשטיקט,
ווי אַן דר'ערד אַ געשלינדערמע פּידל,
וואָס עס האָט זיך איר סטרונע צעוויגט,

און זי הילכט, די צעהוידעמע סטרונע
אזוי זיס, אזוי אימהדיק לאַנג,
אַז דער פּידלער, וואָס ליגט אין דער טרונע,
אַ געשמאַרבּענער, הערט איר געזאַנג.

מיין יידישע שפראך

ווינט מיין טייערע באבעניו
יידישע שפראך
וויפל יאר שוין אזוי —
אן א שטוב, אן א דאך.

פון די שכנים געיאגט,
מיט די קינדער צעשיידט,
נאר זי וועכט זיי אלץ העמדעלעך
שטילינקערהייט.

זינען קינדער געוואקסן
געראטן און שיין,
און געבויט,
ווי זיי זינען געקומען צו גיין —

הונדערט טויזנטער שטיבער —
אבי נאר געזונט!
יעדע שטוב האט זיך איר באלעכאם
און איר הונט.

האט מען העמדער געקראגן
ווי וועמען ס'געפעלט —
ס'זינען ווינציק דען שפראכן
פאראן אויף דער וועלט?

קומט א בויער צו גאסמ,
קריגט ער פלאַדן א שטיק.
פאלט א הונט אן,
איז האלט מען אים איין פאר דער שטריק.

אבער איין מאל א כאפ,
און א צווייט מאל א צופ —
ס'איז אוממעגלעך געוואָרן
פארבייגיין א שטוב,

וואָס דו האָסט זי געבויט
מיט די אייגענע הענט,
נאָר ס'האַט דיך שוין דאַרט קיינער
אַצינד ניט דערקענט.

טרעפט שוין,
עמעץ פון זיך ציט דאָס העמדל אַראָפּ :
— נעמט צוריק אייך דאָס גוטס,
און אין דר'ערד מיטן קאַפּ !

— באַבע טייערע,
ווי איז מיין העמדל פון ליין,
וואָס דו וועכסט מיר,
און זעסט ניט די ליכטיקע שיין ?

עס איז שענער פון סאַמעט
און ריכער פון זינד,
און דורך טרערן און בלוט
ווערט עס תמיד באַניט.

איז, ניטאָ איז קיין שטוב
און ניטאָ קיין געצעלט,
און די וועכשמוול, זי שטייט
אונטער רעגן און קעלט.

איז, צי דוכט זיך דיר,
טייערע באַבע, ניט אויס,
אַז גענוג איז צו בויען
פאַר יענעם אַ הויז,

און אַז צייט איז שוין,
טייערע באַבעניו שפראַך,
נעמען בויען פּאַוואַליע
אַן אייגענעם דאַך?

זעסט, מיר קערן זיך איינציקווייז
אַלע צוריק, —
דאָס אַנטליענע העמד
ביי דעם גאַרגל אונדז דריקט.

אלע נאכט כ'פלי אפ אויף אן „אל-על“
צו דעם לאנד, וואס קלינגט ווי א לעגענדע.
אלע נאכט דערפלי איך ניט און פאל,
און עס נעמט צו אליץ, צו אליץ אן ענדע.

דאס איז נאָר אין חלום. אין דער פרי
שטויי איך אויף תחית המתים ווידער.
בלויז דעם טאג פארברענג איך אין דער נידער,
און ווי ס'פאלט נאָר צו די נאכט, איך פלי!

מאסקווע, מארץ 1971

ד ע ר ו ו ע ג

אויב דו וועסט פרעגן, ווי לאנג עס געדויערט
דער וועג מיט זיין לייד, מיט זיין פרייד, מיט זיין טרויער,
מיט אומוועגן זינע, מיט טייכן און בריקן,
מיט הונדערטער טויזנט אהין און צוריקן,
מיט ליקעלעך שטילע און קרייצוועגן רושיקע,
מיט האַפנונגען אַלע און אַלע אַנטווישונגען,
מיט שטילן געפליסטער, געשריי און געפילדער,
מיט פינצטערע גריבער און אַפריסן ווילדע,
מיט קלעפיקע זומפן, מיט שנײַדיקע ווינטן,
וואָס שטויסן פאַרויס און וואָס וואַרפן אויף הינטן —
וועל איך דיר אַן ענטפער אַ פינקטלעכן געבן:
לאַנג ווי אַן אויגנבליק, קורץ ווי דאָס לעבן.

גיט מיר, מענטשן, אין מיין ווייטיק
אַט די טרייסט, וואָס איז מיר נייטיק.

ניט קיין גוטע רייד באַדאַרף איך,
ניט קיין שפּילן אויף אַ האַרפּע,

ניט קיין זינגען, ניט קיין טאַנצן,
נאָר אַן אַרט אויף זיך פאַרפלאַנצן,

און דערנאָך אַרויסצווואַקסן
שוין מיט אויסגעגלייכטע אַקסלען.

גיט מיר, מענטשן, אין מיין ווייטיק
אַט די קראַפט, וואָס איז מיר נייטיק!

דאס נוידעלע

אַרײַנפיר

ווען וועגן יאָרן קומען וואַלט צו רייד,
איז וואַלט איך זאָגן: כ'לעבן, אַ פאַרברעכן,
וואָס רק דער מענטש די יאָרן זײַנע רעכנט
און רויבט אַוועק בײַ זיך אַליין די פרייד.

נאָר דאָך וואַלט איך געגעבן איצט אַ סך
פאַר באַרוועס אומלויפן אונטערן רעגן.
אַ, קינדהייט! ביסט נאָך איצטער מיין פאַרמעגן,
כאַטש אַפט ביסטו געוועזן אַן אַ דאָך.

כ'בין אַן אַ דאָך צו קנאַפע זעקס געבליבן,
דער טעם פון דעם באַקאַנט איז מיר גענוי.
מיין קינדהייט האָט געפלאַקערט ווי אַ שטרוי —
דורך נעכט און טעג פון אַרט צו אַרט געטריבן.

אין בעסטע טעג פון האַפענונג און פרייד
שלאַפט אײַן דאָס בײַז, נאָר לאַזט זיך ניט פאַרגעסן.
דאַרט טיף אין מיר דער ווייטיק איז געזעסן —
אין יעדער רגע אויפכאַפן זיך גרייט.

דעריבער, גוטער מענטש, געדולדיק זײַ
און הער מיך אויס, — צעעפן דיין נשמה.
מיין דור איז אויסגעשטאַנען צוויי מלחמות,
מיר טראָגן טיף אין האַרצן שפּליטערס בלײַ.

א

א מענטש פון פינף יאָר

א מיידעלע אַ בלאַנדס מיט בלויע אויגן.
די הענטלעך — צו דעם טאַטן אויסגעצויגן...
און אַלץ איז איצט אין טאַטן נאָר געווענדט :
צי אַנשרייען, צי נעמען אויף די הענט.

נאָר ס'נעמט זי אויף די הענט דער יונגער טאַטע,
און לויפט מיט איר, און שמעלט זיך אָפּ פאַרמאַטערט.
און לאַכט, און לאַזט אַראָפּ זי אינעם מיטן פעלד.
בלויז קינד און טאַטע — צווייען אויף דער וועלט...

דאָס מיידעלע דאָס קליינס מיט בלאַנדע לאַקן
איז אַלץ אין איינעם — גליקלעך און דערשראָקן,
איר שרעקט דאָס גליק, איר פרייט די זיסע שרעק —
דער זעלבסטבאַווסטזיין איצט אין איר זיך וועקט.

א, סוד פון אַלע סודות, סוד פון ווערן,
פון ערשטן אויפנעמען, פון ערשטן קלערן,
פון ערשמער אַנאָנג — פריש און אומבאַקאַנט, —
מיר דוכט, אַז כ'האַב געפאַקט דיך בײַ דער האַנט!

אַ מענטש — פינף יאָר איז אים — בלייבט
שטיין אַ שטומער
אין פעלד אין פרייען, אויף דער שוועל פון זומער,
אַ טיף דערשמוינער פון אַ מאַדנער קראַפט...
— וואָס שטייטו, טעכטערל, אַזוי פאַרגאַפט?

דו, סוד פון אלע סודות, סוד פון ווערן,
געהיימע טיפעניש פון ערשטן קלערן!
אויף שטענדיק ווערט דא עפעס אויסגעהעלט,
ווי איינער זאגט : אהא, אט דאס הייסט וועלט!

און ס'קוקט דאס קינד פארצימערט און פארהידושט.
דער יונגער טאטע רעדט צו דעם אויף יודיש,
און נעמט עס אויף די הענט, און טראגט עס אין וואגאן,
ווי מענטשן רופן אן די שפראך „זשארגאן“.

דאס שטיין אין פעלד איז בלויז א פאלוסטאנאק.
און שפעטער קומט א סטאנציע מיט א גאנעק.
א קוואקע רופט איר קליינווארג אויפן קול.
דאס קינד זעט הינדעלעך צום ערשטן מאל.

אזוי פיל פיצלעך צאפליקע לעבנס!
אט האט א באבע גרויפן זיי געגעבן
און אנגעגאסן וואסער פון א קרוג.
נאר ס'קלינגט דער גלאק. ס'איז צייט אריין אין צוג.

די פרילינג-זון, די הינדעלעך, וואס פיקן,
די באן, וואס פליט, און אלע זיבן גליקן...
נאר אלץ איז דא דעם טייוול אנגעטרויט :
דא פארן מענטשן גלייך צו זייער טויט!

ב
אין טעפלושקע

ס'איז בירגערקריג. דער צוג פליט דורך אוקרײַנע.
וואָס קלאַפּן נאָר ניט אויס די רעדער זײַנע,
פון וואָס נאָר ריידן ניט די מענטשן אין וואַגאַן!
אין הויכע דרכים איז מען שטאַרק פאַרטאָן.

און צווישן גיכע, האַסטיקע געשפּרעכן
מע טוט דאָס געלט פון קעשענע אַ רעכן,
מע טוט די זאַכן בעסער אַ פאַרפאַק,
מע לייגט עפעס אַרויס פון קויש אין זאַק.

בני יעדערן איז אויף די ליפּן: „טאַמער...“
עס טרעפט, ס'הייבט אויף אַ ווייבל אַ געיאַמער,
מיט קרעמעניעס אַ זקן זיך צעלאַכט,
אַ קינד אַ קראַנקס פאַרגייט זיך אין דער נאַכט.

ס'איז בירגערקריג. צערוינירט די וועגן.
וועהין איז איצט דאָס פאַרן, וועט איר פּרעגן? —
מע פאַרט דאָך, איז אַ סימן, אַז מע דאַרף.
עס יאָגט דער צוג.
פון זײַט אויף זײַט אים וואַרפט.

עס ריידן די רעדער

עס שלאָפּט דאָ ניט קיינער.
 ס'הערט צו זיך דאָ יעדער,
 ווי ס'קלאַפּן און הילכן
 און ריידן די רעדער.

אַט נעמען זיי קניכן
 און מאַדנע זיך שטיקן,
 אַט נעמען זיי פרעפּלען:
 „דעניקין, דעניקין...“

און דאָרט, פון דער פינצטערניש,
 שפּאַרט די ספּנה.
 די רעדער, זיי הילכן:
 „זעליאַני, זעליאַני!“

און פּלוצעם אַ פּאַל
 אויפן מענערשן טראָפּ;
 „היט דעם קאַפּ, היט דעם קאַפּ!
 היט דעם קאַפּ, היט דעם קאַפּ!“

נאָר אַט נעמט דער רימעס
 זיך בראַקן און האַקן:
 „ווייסע פּאַליאַקן!
 ווייסע פּאַליאַקן!“

און ווידער — מיט גיפט,
אין גאַנצן מטורף:
„דעניקין, דעניקין!
פעטליורע, פעטליורע!“

עס זיפצן די ווענטלעך,
עס שלוכצן די שויבן,
עס באַמקעט צום טיילוולשן טאַקט
עפעס אויבן.

אַ קינד האָט צעוויינט זיך,
אַ זקן צעהוסט זיך,
ער האַלט מיט די מאַגערע הענט
פאַר דער ברוסט זיך.

און ס'קרעכצן די בופערס,
און ס'גרילצן די בופערס —
אַן אויפהער,
אַן אויפהער.
אַן אויפהער,
אַן אויפהער...
אַן אויפהער...

דער בליק, וואָס דויערט

ס'איז דאָס מיידעלע ווידער אין פעלד
צווישן פרילינג-געוויקסן.
נאָר זעלנער מאַרשירן דאָ אום
מיט געלאָדענע ביקסן.

די מענער אַרום דעם וואַגאַן
אויפן פעלד ליגן טויטע!
עס זינגען די העלדזער, די שמערנס —
אין בלוט-שנירלעך רויטע.

דאָס מיידעלע קוקט אויף די ריטשקעלעך בלוט
ווי אין חלום.
זי וועקט אַלץ איר טאַטן איר טויטן
און רופט אויפן קול אים.

און ס'קוקט אויף זיין טאַכטער דער טאַטע
מיט אויגן מיט בלויע —
אַ בליק, וואָס ביז היינטיקן טאַג אַלץ
ער דויערט און דויערט.

וואָס ביסטו דען, צייט,
אַ יאַרצענדליקער זינגען אַריבער,
און ס'שוואַכט זיך ניט אָפּ
יענער בליק, יענער גרויל, יענער פיכער.

נאָר דו, מענטש, ביסט אַלץ —
דו ביסט שטאַרקער פון שטאַל און פון אייזן!
קענסט נעמען דיין אייגענע ווונד אין דער האַנט
און זי ווייזן...

אויף דער קנופֿ־סטאַנציע

די מענער — צעשאַסן. ס'איז נאָכט שוין אַצינדער.
די שטאַט — אין די הענט בני די ווייסע פּאַליאַקן,
אַ היפל פּאַרבליבענע פּרויען און קינדער
זיך טאַרן צו זיי אויף די אויגן ניט פּאַקן.

אַ היפל פּאַרבליבענע קינדער און פּרויען —
די פּרויען — אלמנות, די קינדער — יתומים,
זיי שאַרן זיך איבער דעם באַנוועג דעם גרויען.
האַט איינער דערזעען אַ בוים, שרעקט דער בוים אים.

אַ צווייטער שמעלט אָפּ זיך פּאַרמאַמערט געפּערלעך, —
ער גלאַצט מיט די אויגן און שטאַמלט פּאַרלאַרן.
דאָס מיידעלע מיט די צעשוּיבערמע הערלעך —
זי וויינט מער ניט. שטום איז זי פּלוצעם געוואָרן.

זי קוקט און זי קוקט, ווי אין שרעקלעכן פּישוף,
זי הערט און זי הערט, ווי פון פּישוף פּאַרשאַלמן.
— זינט שטיל! — אויף דער רוסישער שפּראַך הייסט עס:
„מישע"!

דאָס חזון אַלע, דאָס דריקט, ווי אַ וואַלקן.

1
אונטער די וואַגאַנעס

אויף דער קנופֿ-סטאַנציע שטייען די באַנען.
נעמט מען דורכקריכן צווישן די רעדער.
ס'וועט די באַן זיך ניט רירן, ווייסט יעדער,
נאָר אַ קינד זאָל עס וויסן — פון וואַנען?

ס'מוז דאָס מיידעלע קריכן, ווי אַלע.
קיינער פרעגט דאָך בײַ איר ניט, צי וויל זי.
...אַט דאָס הילצערנע טרעפל הייסט „שפּאַלע“.
אַט דאָס מעשענע טרײַבל הייסט „גילזע“.

נאָר דערזעען דעם שלאַנגבאַום אַט דעם שיינעם, —
איז דאָס קינד זיך בפּירוּש מחיה.
דער שלאַנגבאַום איז אַ קאַמישע חיה —
אַ זשיראַף מיט אַ זעכרע אין איינעם!

און עס קומען אַלץ נײַע באַגריפּן,
שמוגלען דורך זיך צעווישן די גרוילן,
און זיי ווערן אין מוח געשליפּן,
און פאַרהוילן דעם שוידער דעם הוילן.

...נאָר אַט לאַזט מען זיך אונטער די באַנען.
אוי, עס וועלן צעמאַלן די רעדער!
אַז די באַן וועט ניט רירן, ווייסט יעדער.
נאָר אַ קינד זאָל עס וויסן — פון וואַנען?

ז א רעטעניש

א שוועל. א גרויע זקנה א צעשויערמע.
זי צלמט זיך: „געלויבט זאל זיין דער אויבערשטער,
אז אלץ איז אין רשות פון דעם אלמעכטיקן...
נו גוט, איך וועל אריינלאזן אייך נעכטיקן.

און איר, איר העלפט באגראבן מיר מיין אלמינקן.
ער ליגט פון נעכטן טויט אין יענעם אלקערל...
זאל גאט אייך העלפן! סארא טייער מיידעלע!
בני יודן זיינען שמענדיק קינדער איידעלע.”

א שטוב. א בעט. ווער וואלט אצינד געוואלט דען מער?
אין ווינקל הענגען מאדנע בילדער גאלדענע
מיט פנימער גלייכגילטיקע און טונקעלע,
אין אונטיקער פינצערניש פארזונקענע.

א נייגעריקייט וואקסט ביים קינד א זעלמענע.
עס קוקט אין צווייטן אלקער דורך א שפעלמעלע.
דארט ליגט דער מת פארדעקט מיט ווייסע צודעקן.
מע קען אים, ווי איר טאטן, מער ניט אויפוועקן.

און ס'קוקט דאס מיידעלע מיט בליק פארדעכטיקטן.
איר טאטע איז אין פעלד געבליבן נעכטיקן.
די מאמע זיצט אויף דר'ערד א טויט-פארהלשמע.
און ס'קוקט אויף זיי מיט צער די אלטע גלחמע:

— נו, וואס זשע שווינגסטו, קינד? זע, גארנישט
רעדט עס נישט!
און דארט, אין אלקער, איז דער טויט — א רעטעניש.

ח
ניט אויפגעוועקט

זיי, די לעבעדיקע, זיינען שולדיק! —
אַט אזוי אן ערך טראַכט דאָס קינד, —
ווען זיי וואַלטן וועקן מער געדולדיק,
וואַלט מיין מאַמע דאָ געווען אַצינד.

אז צו וואָס איז אין דער ערד באַהאַלטן
און דערנאַכדעם שרייען אויף אַ קול?
זיצט דאָס קינד אין ווינקל אינעם קאַלטן
און עס וואַרפט אַ שטומען בליק צו מאַל.

שרייט אַרויס אַ פאַרווורף דורך די אויגן,
וואָס עס טוט זיך, קען עס ניט פאַרשטיין.
ס'איז דאָס פנים בלייך און אויסגעצויגן.
— קינד מיינס, ווילסט מסתמא עסן?

— ניין.

— קינד מיינס, ווילסט מסתמא שלאָפן?

— אויך ניט.

— ווערסט אַ תל דאָך! וויי איז מיר און ווינד...

עפנט זיך קיין לאַד ניט,
פון קוימען גייט קיין רויד ניט,
קיינער קומט ניט,
זיצט און שווינגט דאָס קינד.

גרויסע גוטסקייט

געווען איז איינער אין וואגאן,
 ער איז געבליבן לעבן.
 די קויל האָט בלויז אַ בלענד געמאַן
 און דורכגעשלייכט דערנעבן...

נאָר פון איר ווינטל, האַרט ביים קאַפּ,
 פון יענעם קאַלטן שוידער
 איז שיר פון זינען ניט אַראָפּ
 דער מענטש — ער איז זיך מודה.

ער איז נאָך יונג. די לאַסט פון גרויל
 איז גרינגער אים און שווערער.
 אויף זײַנע אויגן האָט אַ קויל
 אוועקגעלייגט זײַן לערער.

דער יונגער מאַטע פונעם קינד
 זײַן לערער איז געוועזן.
 וואָס קען ער אַבער מאַן אַצינד? —
 עס שרײַט זײַן גאַנצער וועזן.

ער שטייט אין ווינקל ווי צעמישט
 און זינקט אין בלויזען שלימער...
 ניטאָ קיין בענקלעך און קיין טיש,
 ניטאָ קיין בעט אין צימער.

א ביסל בעמגעוואַנט אויף דר'ערד,
עס זיצן דאָרט צוזאַמען
דאָס בלאַנדע מיידעלע — פאַרקלערט,
מיט איר האַלב טויטער מאַמען.

עס זויגט אַ סקאַרינקע דאָס קינד
און שפּילט זיך מיט אַ פעדער.
אין פענצטער בלאַזט אַ פּרילינג-זוינט
פון די אוקרײַנער סעדער.

די זון פאַרגייט פּאַוואַליע-שווער
אין בלוטיק-רויטע פאַרבן...
ער טוט אַ קלער, אַז אויב ניט ער,
די צוויי, זיי וועלן שטאַרבן.

ס'באַווייזט אין פענצטער זיך אַ קאַפּ,
אויף פּויליש שעלט דער שיפור.
— פּשאַ קרעוו! — און טרעט צוריק באַלד אַפּ
אין טונקלקייט אין דיקער...

דער מענטש פאַרשטייט, אַז אַט די צוויי
מע טאָר אַליין ניט לאָזן.
די האַרבע צײַט וועט תּיפּף זיי
ווי ליכטלעך צוויי פאַרבלאָזן.

און ס'מאַלט זיך אויס פאַר אים אַצינד
זײַן לערערס ליכטיק פּנים.
— ניט לאָז, ניט לאָז מײַן פּרוי און קינד
דאָ אויסגיין צווישן שוּנאים...

אים דוכט, ער הערט זיין לערערס קול
און ווערט דורך דעם דערמינטערט.
פאר זיך אן אַנשפאר מיט אַ מאַל
אין אַט דעם חוב געפינט ער.

ער מוז זיך אַפּרײַסן פון אַרט,
די לאַדן גיין פאַררוקן,
ס'זאַל די שיכורים זײַן פאַרשפּאַרט
אַהער אַרײַנצוקוקן.

אַ, גרויסע גוטסקייט, זײַ געבענמשט!
צו דיר — מײַן האַרץ-געפּלאַמער.
פון פינג און צוואַנציק יאָר אַ מענטש
ווערט פאַר דעם קינד אַ טאַמע.

דעם קינדס אַן ערשמער פּרייד-געשריי
וועט ברענגען אים צום לעבן,
אַ, מענטשלעכקייט, וואָס אַלע זיי
האַט אויסגײַן ניט געגעבן!

פון יענעם זון-פאַרגאַנג איז ער
אַרײַן אַהין אויף שטענדיק.
און, ווייל ס'איז אַפּשטעלן זיך שווער,
אויף דעם הינט איך פאַרענדיק.

אין דער שטאָט בערדיטשעוו

צוגעמאכט די קראַמען,
צוגעשפּאַרט די יאַמקעס,
פול איז אין בערדיטשעוו
מיט קאַנפּעדעראַטקעס.

ווינט אין הויף אַ שניידער,
קומען אַפּיצירן,
ריידן הויך אויף פּויליש,
טראַסקען מיט די טירן.

„ניי אונדז, זשיד, מלבושים,
ניי אונדז, הונט פאַרשווער!“
און אין צווייטן צימער
זיצט אַ שכן שבעה.

און אין דריטן צימער
ליגט אַ רוס באַהאַלטן,
קוקט דאָס קינד אַהינצו
דורך די ברעמער-שפּאַלטן.

אונטן ווינט אַ בעקער,
אויבן ווינט אַ דרוקער.
קומט אַרײַן דער דרוקער,
ברענגט אַ שטיקל צוקער.

קומט צו גיין דער בעקער,
גיט דעם קינד אַ קיכל.
און דער רום בײַ נאַכט קומט
מיט אַ רוסיש ביכל.

אַן אַ שיעור געשיכטעס
וונדערלעכע קען ער.
אין זײַן ביכל — בילדער,
איינס פון צווייטן שענער.

יעדערן באַזונדער
זאָגט ער אַן בשתיקה:
— באַלשעוויקעס גייען!
— ס'גייען באַלשעוויקעס!

וואַרפט דאָס טייג דער בעקער,
וואַרפט דער שניידער נייען,
ווערט דער יונגער דרוקער
אויפגערודערט זייער.

קומט פון קעגן איבער
אַ באַקאַנטער דאַקטער.
— גאַמעניו דו ליבער,
כ'וועל דערלעכץ? — זאָגט ער.

ווערט אין פוסמן צימער
וואַרעמער און ענגער,
די פאַרמאַכטע פענצטער
נעמט מען גלייך פאַרהענגען.

רעדט דער רוס. זײַן רוסיש
לייגט זיך אויפן שכל.
— מיידעלע, פארשטייסט מיר ? —
טוט דאָס קינד אַ שמייכל.

טוט דעם ערשטן שמייכל, —
זי פארשטייט מסתמא.
און דעם ערשטן זיפן טוט
איר פארשטיינטע מאמע.

יא די ליאלקע

אזא מין ליאלקע איז באקאנט אינד ?
מען קנוילט צונויף דעם ברעג פון האנטער,
און דאס צעקנייטשמע האנטער-שטיקל
פונקט ווי א קעפל מע פארוויקלט.

מע וויקלט אויך צונויף א גופל,
מע קלערט גלייך צו, ווי אַנצורופן.
מיט אַט דער ליאלקע טאג און נאכט
האַט איצט דאָס מיידעלע פאַרבראַכט :
אויף דעם פאַרקנוילמן האַנטער-שטיקל
געקוקט מיט טרניע מאַמע-כליקן,
איז אַט די קנייטשעלעך און בויגן
געזען אַ נאַז, אַ מויל און אויגן,
גערעדט צו דעם, געוויגט, געגלעט,
געלייגט ביי נאכט מיט זיך אין בעט.

איז עמעצער אין שטוב געקומען,
דעם האַנטער פאַר אַ ברעג גענומען,
מיט אים די גלעזער אויסגעווישט...
דאָס קינד געקוקט האַט ווי צעמישט
און פאַרגעשמעלט זיך, אַז באַנדיטן
איר טעכטערל האַבן פאַרשניטן, —
אַ שפּיל אַזא, וואָס זיך פאַרגינט
אַן אַנגעלימן ייִדיש קינד.

יב
זייף-באלאָנען

זייפיקע וואַסער אין קוואַרט, און אַ שטרויעלע —
עפענען אויף זיך פון טרוימלאַנד די טויערן!
זייפבאלאָן-שלעסער פון הימלען נאָך בלויערע
צינדן זיך אָן און אַ רגע בלויז דויערן...

שפיגלען זיך אָפּ אין זיי פענצטער און טירן,
הונדערטער איידלסטע דינסטע קאַלירן.
נאַכקוקן זיי, פונעם אויג ניט פאַרלירן,
לאָזן פון זיי זיך גרויסאַרטיק פאַרפירן.

איידל געשליפן און איידל געבויגן,
זייט איר, באלאָנען, אַ פרייד פאַר די אויגן.
ווי נאָר אַ קינד, האָט צו אַיך זיך געצויגן.
פונקט ווי די קינדהייט, ווערט איר פאַרפלוּיגן.

זאַרגלאָזע,

ראַזלעכע,

פּלויקע,

אַיַליקע —

לויכט נאָך אַ וויילינקע,
שינט נאָך אַ וויילינקע!

ס'מיידעלע האָט ניט קיין שפּילעכלעך טניערע,
ס'מיידעלע גאַפט אויף די זונפאַרבן אַיַערע.

רויטאַרמייַשע שינעלן

איר, גרויע הערעלעך אויפן שינעל
 בײַ איינעם פון די ערשטע רויטאַרמייַער,
 איר זײַט דעם מיידעלע געפעלן זייער.
 ווו זײַט איר איצטער ערגעץ אויף דער וועלט?

זי האָט זיך אַלץ געטוילעט מיט דער באַק
 צו אַײַער בײַסיקן געדיכטן זילבער.
 אַ האַרטע פּאַלע האָט פּאַרדעקט זי פּילבאַר,
 און אַײַנגעשלאָפּן איז דאָס קינד געשמאַק.

מ'איז די טעפּלושקע פּול געווען געפּאַקט
 מיט ביטערן מאַכאַרקע-רויך. און ביקסן
 געדיכט זײַנען געוואַקסן, ווי געוויקסן,
 בײַ יעדער קני און זיך געוויגט צום טאַקט.

דער ביקסנוואַלד, ער האָט דעם קינד געטרייסט:
 מע פּאַרט נקמה נעמען פאַר איר טאַטן,
 בלויאוויגיקע, וויסציינערדיקע יאַטן
 געלאַכט האָבן געשמאַק: „נו, יאַ, זי ווייסט!“

איר, גרויע הערעלעך אויפן שינעל
 בײַ איינעם פון די ערשטע רויטאַרמייַער,
 איר זײַט דעם מיידעלע געפעלן זייער.
 ווו זײַט איר איצטער ערגעץ אויף דער וועלט?

א לעבעדיקער באַלשעוויק

מיט אַנדערהאַלבן שעה צוריק
 אַרײַן זײַנען די רויטע.
 אַ לעבעדיקער באַלשעוויק
 שטייט אויף דער גאַס און רויכערט.

אַ לאַד מאַכט אויף זיך נאָך אַ לאַד,
 ס'צערפאַלן זיך די טירן,
 און אַלע אײַנוווינער פון שמאַט
 צו זיך אים ווילן פירן.

און אַלע אײַנוווינער פון גאַס
 מיט פראַגן אים פאַרשימט.
 עס קלינגט אַ שמים, עס הילכט אַ שפּאַס —
 מע דאַרף זיך מער ניט הימלן!

עס וויינט אַ יידענע פאַר גליק.
 זי שניצט די נאָז אין פאַרמעך.
 — נו, קומט אַרײַן, הער באַלשעוויק,
 אויף אַ מינוט! וואָס אַרט אייך?

דער באַלשעוויק איז אין אַ העלם,
 עס איז זײַן פנים קענטלעך.
 צו אים דאַס קינד איצט טראַגט זיך שנעל
 מיט אויסגעשמרעקטע הענטלעך.

וואס זשע טוט מען?

הימן

כ'וואַלט אויסגעבעט מיט רו מיין גאַנץ געמיט,
ווי מיט מיין באַבעס פּערענעס און קישנעס.
קיין שפּעלטעלע ניט לאַזן כ'וואַלט צעווישן,
פּדי ס'זאַל זיין די וואַרעמקייט פּאַרהיט.

ס'וואַלט דעמאַלט זיין מיר אזוי וויל! נאַר דאָך
וואַלט לאַנג ניט דויערן — דאָס ווייס דאָך יעדער —
ס'מוז סוף פּל סוף זיך אַפּזוכן אַ פּעדער,
וואָס זי זאַל טאָן אַכזריותדיק אַ שטאַך.

אַ שפּאַלט דורך וועלכן עס זאַל טאָן אַ בלאַז
דאָס אומגעבעטן ווינטל אַט פּון יענע...
אַ שפּאַרע, וואָס דורך איר די וועלט זאַל קענען
לצנותדיק אַרײַנרוקן איר נאַז...

וועגן חכמה

כ'ווייס, בני דער צײַט בלויז דאַרף מען שכל באַרגן.
אויף זיך, דער היינטיקער, אַ מבין ווער איך מאַרגן.
און אין פאַרגלייך מיט נעכטן, ווי מיר שײַנט,
בין איך אַ קאַפעלע דאָך קליגער היינט.

אויב ס'וועט אַלין גיין אַזוי, וועל איך מסתמא
צו קאַרגע אַכציק ווערן אַ חכמה.
כ'וועל זאָגן צו מיין זון פון זעכציק יאָר:
„גו, גיי שוין, גיי! דו ביסט אַ קינד נאָך גאָר“...

נאָר וועלן וואַלט איך וועלן ווערן קליגער
נאָך איידער כ'ווער אַ באַכע צי אַ שוויגער,
נאָך איידער ס'איז דער היינט אַוועק. ס'איז גוט
צו ווערן קליגער תיכף, די מינוט!

די פיש כ'וויל כאַפן פאַר דער נעץ, און נאָך מער:
אויף חכמה צײַט פאַרלירן — דאָס איז ניט קיין חכמה.
מיר ווייסן גוט — אַז וואָס איז דאָ צו קלערן! —
אַ קלוגער דאַרף מען נאָר געבוירן ווערן.

משוגע אויף טויט

דער דיכטער האָט ליגן געלאָזן דאָס ברויט
און האָט איבער זיין געדיכט זיך פאַרמראַכט.
און, ווער ס'האָט געזען, האָט חוּזק געמאַכט :
— משוגע אויף טויט !

איז אַ הונגעריקער געקומען צו גיין,
האָט דער דיכטער דאָס ליד אים דערלאָנגט אַנשמאַט ברויט.
האָט דער הונגעריקער געקריצט מיט די ציין :
— משוגע אויף טויט !

און ווען ס'האָט דער זאַטער פרעך געמאַנט,
האָט דער דיכטער אים אָפגעגעבן זיין ברויט.
האָט דער זאַטער אַ זאַטן שמיכל געטאַן :
משוגע אויף טויט !

די אייביקייט

קלאפט מיר אן די אייביקייט אין טיר —
עס איך פרישטיק. ברויט מיט פוטער כ'שמיר.
בין איך שטארק פארנומען,
אנגעשטאפט מיין גומען —
קען איך ניט אנטקעגנקומען איר.

קלאפט מיר אן די אייביקייט אין טיר —
איז בני מיר אין האלדז גראד א געשוויר.
כ'טו פאר ווייטיק ברומען
מיט א מויל א קרומען —
קען איך ניט אנטקעגנקומען איר.

קלאפט מיר אן די אייביקייט אין טיר,
האלט איך גראד אין אויסקלעפן שפאליר,
טייערע, אין בלומען!
בין איך שטארק פארנומען
קען איך ניט אנטקעגנקומען איר.

קלאפט מער ניט די אייביקייט אין טיר,
וויילע וויפל, זאגט זי, איז דער שיעור?
מיט א וויי א שטומען
קוק איך ווי באנומען:
כ'האב פארשפעטיקט, ווינד און וויי איז מיר!

ווען כ'וואַלט וויסן

ווען כ'וואַלט וויסן, אז כ'וועל מאַרגן שטאַרבן,
וואַלט איך היינט פאַרקאַשערן די אַרבֿל —
פיר און צוואַנציק שעה וואַלט איך אַלין שרײַבן,
ס'זאַל פון מיר כאַמיש נאָך אַ העפּט פאַרבלייבן.

דורך דעם שיכט פון גלייכגילט וואַלט מיין טרויער
צו דעם קוואַל אַ וועג זיך דורכגעבויערט.
ווייל מסתמא נאָר דורך פיין און טרערן
קען דער נס פון וואַרט מקויים ווערן.

ווייס איך ניט גענוי, ווען וועל איך שטאַרבן —
באַמבלען מיניגע הענט זיך אין די אַרבֿל,
כ'שרייב פון צייט צו צייט — איך פויל מיך אונטער.
מיין ניט וויסן איז אַ מעמפֿ-געזונטער.

כאַמיש מיין בינטל יאַרן (כ'דאַרף ניט באַרגן)...
זאַגט צו מיר: — דו נאַר, ס'איז טאַקע מאַרגן!

וואָס זשע טוט מען ?

אלע ווייסן (קיינער ווייסט!)
וואָס אַזעלכעם שיינקייט הייסט.

ס'איז פאַר שיינקייט דאָ אַ מאַס?
ס'איז די שיינקייט שייַן — מיט וואָס?

שיין די ערד און שיין דער הימל,
שיין אַ פרוי און שיין אַ בלימל.

שיין אַ פּאַלאַצן, שיין אַ טינד.
איינס צום צווייטן איז דען גלינד?

אלע ווייסן (קיינער ווייסט!)
וואָס אַזעלכעם ליבע הייסט.

ס'איז פאַר ליבע דאָ אַ מאַס?
ליבסטע זינען ליב — מיט וואָס?

מיידל, בחור, מאמע, שוועסטער —
וועלכע ליבע איז די בעסטע,
וועלכע ליבע איז די גרעסטע?

גיי געפין דאָ אַ פאַרגלינד!
וואָס זשע טוט מען, פּרעג איך אינד?

אלע ווייסן (קיינער ווייסט!)
וואָס אַזעלכעם חכמה הייסט.

ס'איז פאר חכמה דא א מאַם?
ס'איז דער חכם קלוג — מיט וואָס?

ס'בלויבט דער חכם אויף דער עלטער
אַפט מאַל אַן אַרויסגעשטעלטער.

אַבער ס'איז באַוווסט דערפאַר,
אַז פאַר זיך איז קלוג דער נאַר.

איר וועט זאָגן, ס'איז ניט גלייך?
וואָס זשע מוט מען, פרעג איך אַיך,
וואָס זשע מוט מען, פרעג איך אַיך!

ווער וואָס איז אויסן

דער קונצנמאָכער מיט די רויטע בעקלעד,
מיט די זיבן רייפן און זיבן שמעקלעך —
וואָס איז ער אויסן?
ער איז אויסן
דעם גלייכגעוויכט ווייזן דעם גרויסן,
וואָס אָן אים איז די וועלט אַ גראַשן ווערט.

דער געלערנטער, וואָס דערלערנט
דעם גאַנצן וועלטאַל מיט דער זון, מיט די שמערן —
וואָס איז ער אויסן?
ער איז אויסן
צו ווייזן דעם שכל דעם גרויסן,
וואָס אָן אים איז די וועלט אַ גראַשן ווערט.

דער דיכטער פון ווידערשפרוכן געשאַפן,
וואָס קיין מאָל קומט ער ניט צו קיין האַפן —
וואָס איז ער אויסן?
ער איז אויסן
צו ווייזן דעם אומרו דעם גרויסן,
וואָס אָן אים איז די וועלט אַ גראַשן ווערט.

איך שרייב

איך זאג דער באַלעבאַסטמעס קינדער :
— כ'דאַרף שרייבן, שטערט מיר ניט אַצינדער!
און זיי, סײַ עלטער און סײַ יונגער,
גלייך נעמען גיין אויף די שפיץ פינגער.

דאָס יונגעלע מיט האַר מיט וויצענע —
ער כאַפט אַ קוק איבער מיין פלייצע.
מיין העפט איז ריין. ער וואַרט געדולדיק...
נאָר איך דערפיל מײַך גלייך ווי שולדיק.

מע קען זיך אויסשלאָפן גרויסאַרטיק,
ביז וואַנען כ'מאַך אַ שורה פאַרטיק.
כ'פיל, אַלעמען דאָ שטעכט די אויגן
מיין קוקן אויפן ווייסן בויגן.

נאָר אַט, (אַן איינפאַל — גאַט דו ליבער!)
כ'נעם שרייבן האַסטיק, ווי אין פיבער.
היין און צוריק פאַרט אום מיין אַרבל,
און אַלע זעען, אַז איך אַרבעט.

ס'דערפילט אַליין די באַלעבאַסטמע,
אַז כ'בין אַ מענטש ווייט ניט קיין פראַסטער.
מיין האַנט איז האַסטיק זיך צעלאָפן —
איך שיט מיט שורות און מיט סטראָפן.

איך שרייב (זאָל אייך ניט זיין דערווידער)
לויטן זכרון פּרעמדע לידער...

אין גענדזנפיסלעך

מיין העפט געפאלן איז אין גראָז
און הערט אַ מעשה! —
ס'טרעט אַן אויף אים אַן אַ פאַרוואַס
אַ גאַנדז אַ ווייסע!

דער העפט — אונטערן בויך בני איר...
אַזוי פאַרדריסלעך!
מיין גאַנצע שאַפונג — וויי איז מיר! —
אין גענדזנפיסלעך...

איך בין יונג. עם טוט מיר גארנישט פעלן.
אין, מיין וויי? — אין שמייכל אים כ'באהאלט.
ינגלעך, וועמען כ'בין א מאל געפעלן,
נעמען שוין צו ביסלעך ווערן אלט.

לערער, וואס זיי האבן מיך געלערנט,
איינציקווייז פארלאזן שוין די וועלט.
אויב פון אט דעם אלעמען ניט קלערן,
וואס וואלט מיר דען, אייגנטלעך, געפעלט?

די, וואס האבן מיך געקענט אלס עופל, —
לייען איך בני זיי אין בליק א מאל:
„אויב אפילו איר איז שוין אזוי פיל,
האלט מיט מיר, ווייזט אויס, שוין זייער שמאל...“

ליבע פריינד פון נעכטן און פון מארגן!
ס'גייט אין לעבן ווינציק צייט אריין.
לאמיר בני דער אייביקייט זי בארגן —
זי וועט אונדז ארויסהעלפן, קען זיין.

דאָס האַרץ פון אַ וואַלפּיש

ווי אזוי דערגייען פרייד און שמאָרץ
צום וואַלפּיש מיט זיין פופצנפּודיק האַרץ?
ניט ווי צו די קאַרעסלעך
מיט הערצלעך ווי די ניסלעך, —
בני אים זיך קויקלט דאָס געפיל צו ביסלעך:
אַ כוואַליע פרייד, אַ כוואַליע פּיין.
עס קען אפילו זיין,
פון איין ברעג האַרץ זאָל נאָך די ליבע ניט אַנטרינען,
און אין דער צווייטער — פלאַקערט שוין די שנאה.

הינט שטעלט זיך פאַר, ווי זינס אַ קינד ער טוליעט
צו אַט דעם באַרג, צום ריזיקן האַרצוליע! —
פון דעם גייט כאַדעראַם די גאַנצע טיף
און ס'קען פאַרזינקען ווערן דאָך אַ שיף.

בנים וואַלפּיש קלאַפט דאָס האַרץ אזוי,
אַז פון די שטויסן
דאָס וואַסער הוידעט זיך אין אַקעאַן.
איין זאָך איז נאָר אַ שאַד,
וואָס אין זיין האַרץ דעם גרויסן
קיין טראַפן האַרציקייט איז ניט פאַראַן.

דאַרט, ווו ס'הייבט זיך אָן די נעסט

דאַרט ווו ס'הייבט זיך אָן די נעסט,
ענדיקט זיך דער פויגל.
ווען די וועלט פאר זיך ניט זעסט,
זיצסטו איינגעבויגן —

אזא נעבעכדיקס, א קליינס,
אַמעסטו פאואַליע,
און ס'איז דעמאָלט שוין אַלץ איינס,
ס'שפילט שוין ניט קיין ראַליע,

צי פון שינדלען איז דיין דאָך,
צי פון סכך אַ דעכל,
צי ס'איז פענצטער דאָ אַ סך,
צי איין רונדיק לעכל,

צי אַ פויגל ביסטו, צי ניט.
בלויז איין ברירה האַסטו:
דעמאָלט זינגסטו אויס דיין ליד,
ווען די נעסט פאַרלאָזסטו.

דער האַלבער אמת

אוי, דער האַלבער אמת —
ער איז ערגער פונעם ליגן!
אז ער איז ערלעך, גייט ער נאָך זיך קריגן.
ער זאָגט ניט „וויים איז שוואַרץ“.
ער זאָגט, אז וויים פון שוואַרץ
איז אונטערשיידן שווער,
און ס'מוט אים וויי דאָס האַרץ.

אוי, דער האַלבער אמת מיט זיין שוואַך געזונט —
דער גראַבער ליגן איז אַנטקעגן אים אַ הונט!
עס איז אים, נעבעך, דרייען זיך ניט ליכט
צווישן יאָ און ניו, צווישן קרום און גלייך.
ער שטאַמלט, ער פאַרהיקעט זיך, ער פרייכט.

ער זאָגט קיין ליגן ניט,
ער זאָגט אַ האַלכן אמת...
ווי שרעקלעך איז עס, פרוווי, באַנעם עס!

צו שפוט

ווען מײן מאמע געוואָרן איז פּערציק יאָר,
האַב איך געמיינט, זי איז אַלט.
כ'האַב געשאַנקען איר וואַלענע זאַקן אַ פּאַר,
ס'זאַל ניט זײַן אין די פּיס איר קאַלט.

ווען מײן מאמע איז פופציק געוואָרן אַלט, —
אַ סך איז עס — האָב איך געטראַכט.
האַב איך איר געשאַנקען אַ זקנישן שאַל,
נאָר זי האָט זיך הויך צעלאַכט...

ס'איז מײן מאמען איצט זיבעציק יאָר — ניט קיין סך,
ווייל מיר איז שוין פופציק כאַלד...
איך האָב איר אַ קלייד אין קוויטן געבראַכט.
— שפּעט — זאַגט זי — קינד מײַנס! כ'בין אַלט!

ש פ י ל א י ד

שפיל איך אין א שול.
שפיל איך אין א שול,
לייג איך אן מנין רענצעלע
מיט לערנביכער פול.

נעם איך זיי פון רענצעלע
צוריק שוין ניט ארויס, —
ס'איז מיר ציט אין שול צו גיין,
איך בין געוואָרן גרויס.

שפיל איך אין א פלה,
שפיל איך אין א פלה,
כ'טו אן מנין שוועסטערס זינדן קלייד,
קוקן אויף מיר אלע.

כ'נעם מנין שוועסטערס זינדן קלייד
צוריק שוין ניט אראַפּ, —
איך בין אליין א פלה שוין,
מע דעקט מיר אן דעם קאַפּ...

שפיל איך אין א מאַמען,
שפיל איך אין א מאַמען,
גיי איך מיר שפּאַצירן
מיט די ליאַלקעלעך צוזאַמען.

אויף צוריקוועגס לויף איך שוין
פאַרוואַרגט אַזוי, געשווינד,
אויף צוריקוועגס גיב איך שוין
די ליאַלקעלעך מיין קינד.

שפּילט מיין קינד אין שול,
שפּילט זיך אין אַ שול,
לייגט עס אָן דאָס רענצעלע
מיט לערנביכלעך פּול.

ס'ידישע מיידעלע

ס'ידישע מיידעלע
דאָ פון אַנטקעגן —
אויגן ווי קארשן,
א קינד — א פארמעגן!

ס'ידישע מיידעלע —
הייסט זי גאָר נאַסטיע!
זאָג איך „גוטמאַרגן“ איר,
ענטפערט זי: — זדראַסטיע!

זאָג איך איר: — מיידעלע,
ווייסט, הַיַנַט איז פסח! —
ענטפערט זי:
— פסח וועט שפעטער זײַן, ווייס איך.

ס'לייגן זיך אויס
אויף איר שטערנדל קארבן:
— פסח-צייט וועלן מיר
אייעלעך פארבן...

זע איך, דאָס מיידעלע
אַיַלַט ניט אין דרויסן,
שטיין לעבן מיר
אויף די טרעפּ איז זי אויסן.

פרעג איך זי :
— ווילסט מיט די קינדער ניט שפילן,
אָדער דיך שרעקט,
וואָס אַ הונט טוט דאָרט בילן?

שטאַמלט זי :
— ס'זאָגט מיך דער לאַנגער אַנדרייקאַ,
דראָט מיט אַ שמעקן
און שרײַט מיר „יעוורייקאַ!“

קומען זיך צונויף גרוזינער
זינגען זיי.
קומען זיך צונויף ציגנינער,
מאנצן זיי.
נעמען ענגלענדער צונויף זיך,
שווייגן זיי.
קלייבן זיך צונויף פראנצויזן,
לאכן זיי.
נו און מאמער יידן? — אך און וויי! —
קלייבן אויף זיך יידן,
זיפצן זיי.

איר קענט דאס מענטשעלע איכבינניטאיד —
אין פרעמדן מלבוש און אין פרעמדע שיד? —

הינט איז עס דא, און מאַרגן איז עס דאָרט.
און אַלע הערן צו זיך צו זײַן וואָרט ;

ווער איז ער, דער, וואָס טוט אַלץ קלוג און גיך? —
דערשרעקט עס זיך און שרײַט : — איד בין ניט איד!

און בלויז דער טאַמע ווייסט, די טאַמע ווייסט
זײַן ניט פאַרדרייטן נאַמען, ווי ער הייסט.

ער שעצט זײַן נאַמען ניט, דערפאַר מסתם
אַ קללה ליגט אויף אים און אויף זײַן שטאַם.

אין ישראל דארט וווינען מינע פריינד.
צו זיי מיין ליבע איז דורך פיין געליטערט.
דער וועג צו זיי — פון דער לבנה וויטער
(צו דער לבנה קלייבט מען שוין זיך היינט).

די מעטאפיזיק, זי איז הארב ווי לוב.
די דיאלעקטיק פון מיין צייט דערשיטערט:
דער מענטש וועט וואגן פלוען צום יופיטער,
און ציטערן ארויסגיין פון זיין שטוב.

א ח ל ו ס

האַט זיך מיר בײַ נאַכט געחלומט,
אַז געקומען איז אַ רײז,
און... געלאָזן אַליץ בשלום,
אַליץ געלאָזן ווי דאָס איז.

ער האָט אַלעמען געמאַלדן:
— לעבט אַזוי, ווי אײַך געפעלט!
איך געהער ניט צו די יאַלדן,
וועלכע ראַטעווען די וועלט.

גראַד ווײַל איך בין שטאַרק ווי אײַזן,
שטאַרק ווי אײַזן, מויער פעסט,
וואַלט איך זײַן געצווונגען גרײַזן,
ווען די וועלט לױט זיך איך מעסט. —

און ער האָט זיך אָנגעבױגן
צו דעם שוואַכסטן אויף דער ערד,
לאַנג געקוקט אים אין די אויגן,
לאַנג צו אים זיך צוגעהערט.

אַ באַשיידענער, ער האָט אים
מיט זײַן לערע ניט געדריקט,
בלױז דערוואַרעמט מיטן אַטעם,
בלױז דערמונטערט מיטן בליק.

אויסגעמיטן צו דערעסן,
אפגעגאנגען אן א זינט,
און געלאזן, אים פארגעסן
זאל דאס לעבן און די צייט.

האט מען אדעס ניט געשריבן
און געשיכטעס ניט געבאקט,
זיינען דענקמאלן געבליבן
פונעם שטיין ניט אויסגעהאקט.

אלץ איז זיך געגאנגען ווייטער...
און ס'דערציילן וועגן ריז
בלויז א ווינטל א פארשייטער,
צי א טייכל ווען עס איז.

לעבט דערפאר די וועלט אין שלום,
ווערט פון זיך אליין באנייט.
און דער ריז, ער קומט צו חלום
מיר און דיר פון צייט צו צייט.

דריי ברידער

אינבינדער און צווייבינדער און דרייבינדער — דריי ברידער,
זיי גייען אום איבער דער וועלט, און רק זיי זינגען לידער,
זיי גייען אום איבער דער וועלט, און רק זיי זינגען לידער.

דערזען די ברידער ביימער שטיין צעשצטן דא און דארטן,
און בינדן איבער זיי, און ס'ווערט א בליענדיקער גארטן!

דערזען די ברידער רימשקעלעך, וואס פליסן אין די מאָלן,
און בינדן איבער זיי, און ס'ווערט א מיך גלייך אנגעקוואַלן!

דערזען די ברידער הינטער שטאַט אן אַוונט-שעה א שטילע,
איז נעמען זיי און טוען אן אויף איר א בלויע הילע...

נאָר פייגל בינדן זיי ניט איין, און מאַכן ניט קיין סטייע.
סיי סטייעסווייז, סיי איינציקווייז עם פליען פייגל פרייע.

און אינבינדער און צווייבינדער און דרייבינדער
— דריי ברידער

זיי גייען אום איבער דער וועלט און זינגען תמיד לידער,
זיי גייען אום איבער דער וועלט און זינגען תמיד לידער.

ז י ל ב ן

(שפאטליד)

די שפראך איז זייער פילבאר.
געמאסטן זינען רייד.
איין ווארט, א שטייגער, „זילבער“
פון זילבן צוויי באשטייט.

און אז דו דארפסט איין זילב נאר,
ניט ווייניקער, ניט מער,
דו קוועטשסט אריין דעם „זיל“ נאר,
און אויסן בלייבט דער „בער“.

און אז דער בער בלייבט אויסן,
איז שווייגן וויל ער ניט.
ער מאכט א גוואלד א גרויסן,
און טרייסלט אויף דאס ליד...

איך האב דאס אליין געשילדערט,
ווייל זאגן כ'האב געוואלט,
אז ס'טרעפט, אפילו זילבער
איז ניט אזא מין גאלד.

דריי מעשהלעך

ליל

**א מעשה וועגן א זילבערנעם שלייען,
א בליענעם זייען און א ינגעלע אין קלייען**

הערט א מעשה! א ינגעלע אין קלייען
האט געפונען ביים ברעג א בליענעם זייען —
א רעשמל פון אן אלטער דרוקעריי.
אזא מין זאך איז אויפהייבן פדאי.

האט זיך דאס ינגעלע — איר מענט עס הערן! —
לייענען אט דעם זייען אויסגעלערנט,
און שרייבן אט דעם זייען אויסגעלערנט.
ער פלעגט פארשרייבן, ווי עס זשומען בינען,
און לייענען מיט א ניגונדל א דינעם:
„זוזו“...

האט פון וואסער זיך ארויסגערוקט א שלייען
און דערשלונגען ווי א פליג דעם זייען.
האט ביי דעם פיש אין בויך גענומען זומען,
אז ער האט קיין ארט זיך ניט געפונען:
„זוזו“...

האט דער שלייען זיך גענומען שפייען
און געמוזט ארויסשפייען דעם זייען.
האט דאס ינגעלע דעם אות אין האנט גענומען
און האט צוגעהערט זיך צו זיין זומען:
„זוזו“...

ס'האָט דערציילט דער זייען אים דער נאָסער,
ווי עס שאַרכן הייסע שטיינדעלעך אין וואַסער,
ווי עס רוישט אין מויערקעפלעך ראָזלעך-בלאָסע:
„זוזו“...

האַבן ייִנגעלעך גענומען שרייען:
— סאַראַ זייען! גיב אונדז אַפּ דעם זייען! —
איבער ים-ברעג נאָך אים נאַכגעלאָפּן...
פּלוצעם האָט אַ ווונדער זיך געטראָפּן:

אויפן שרייפל-פיסעלע פון זייען
האַט דאָס פּיצל ייִנגעלע אין קלייען
זיך אַרויפגעשרויפט צום הימל צו דעם פּרייען
און אויף אַט דער פּלימאַשין דער מאָדנער
זיך געלאָזט אַהין, ווי ס'פּליט דער אַדלער,
זיך געלאָזט אַנטקעגן זון און זומער
מיט אַ זילבער-זומערדיקן זומען —
„זוזו“...

א מעשהלע, וואָס צעגייט אין דער לופט

פיצעלע, פורעלע, פלאַטערל-פלי
האַט זיך גענומען פון ערגעץ ניט הי.

לופט איז געוועזן זיין דורכזיכטיק וויגעלע,
אויסגעהויכט האָט אים פון פעדער אַ פליגעלע.

— ס'האַט קיין נשמה ניט, ס'האַט ניט קיין גוף, —
פליט עס און פליט זיך אַזוי אין דער לופט.

קומט אים אַנטקעגן צו פליען אַ ברויזעלע,
שמעלן זיך אַפּ אַט די ביידע די זויבערע.

— ווער ביסטו, ברויזעלע? גומ, וואָס דו לעבסט!
— איך בין אַ ברעקעלע וואָל פון אַ שעפּס.

— מאַנעלע, שטויבעלע, ברויזעלע, ברעקעלע,
קומסטו פון שעפּסענעם זייט, צי פון עקעלע?

— ענטפערט פאַוואַליע דאָס ברעקעלע וואָל —
שמיל, אַזוי שמיל, אַז מע הערט ניט קיין קול:

— כ'בין, ווי מיר דוכט, פון דעם שעפּסענעם שטערנדל
פון צווישן איינעם און אַנדערן הערנדל.

נו און פון וואַנען ביסטו?
— פון אַ פליגעלע.

לופט איז געוועזן מיין דורכזיכטיק וויגעלע.

כ'פלי אין דער ווייט, און איך קום פון ניט הי.
— ווילסט מיט מיר פלוען אין איינעם?
— איך פלי!

ביימער און דעכער.
אלץ העכער און העכער, —
עפענען פעלדער זיך אויף ווי א פעכער.

הימל און וואַלקנס,
הימל און זון, —
מע פליט און מע ווייס גאר אליין ניט דערפון.

כאפט זיך א ווינטעלע אויף מיט א מאַל, —
בלאָזט ער זיי ביידן אַראָפּ אין אַ מאַל.

ריזלט אַ ריטשקעלע, מורמלט פון שלאָף.
פאַשען זיך גענדזעלעך, פאַשעט זיך שאָף.

קען דען כאַמערקן דער פאַסטעך ביים פיטערן
עפעס אַ ברעקעלע וואַל, צי אַ פליטערל?

זעצט זיך דאָס ברעקעלע וואַל אויף אַ גענדזעלע,
און אויף אַ שעפּסל — דאָס פּוכענע פּרענדזעלע!

גרינג ווערט דעם שעפּסל, און שפּרינגען עס פּרוּווט,
ס'גענדזל דערפילט גראַד אַ שווערקייט אין גוף.

... שעפעלע, גענדזעלע, פליטערל, פּרענדזעלע, —
ס'מעשהלע נעמט און צעגייט אין דער לופט...

א מעשה פון מעשה-לאַנד

סאַרע קאַץ! ווי זי איז שוין!
עסט פּאַוואָליע, וואַשט זיך ריין,
און אַ פעלכל איז בני איר
אַקוראַט פון רויך-קאַליר.
אירע אויגן — צוויי בורשטינען.
אַזאַ קאַץ ניט צו געפינען!
גלעטסט זי, טוט זי דיך אַ ראַץ.
ס'איז פון קאַצנלאַנד אַ קאַץ.
וואָס זשע הייסט עס קאַצנלאַנד?
טאַקע שטאַרק אינטערעסאַנט!

ס'איז אַ לאַנד פון בלויע קעץ
מיט אַ טינך פון הינערפעטס,
מיט אַ באַרג פון מייזנקעפּ,
און די שפייכלערס — פול מיט טעפּ,
וואָס זיי פּלאַצן מיט אַ הילך,
און סע גיסט פון זיי זיך מילך.

און דער עלטסטער — וויי און ווינד אים! —
קען קיין קאַץ דעם עק פאַרבינדן.
יעדע קאַץ צו פּרישטיק מוז אים
לייגן פייגעלעך אין בוזים.
קומט אַ יום-טוב, ווי עס פאַסט,
גיסט זיך סמעטענע אין גאַס,
און די געסט פאַרבעטענע
לעקן אָפּ די סמעטענע.
איז קיין סמעטענע ניטאַ מער,
הייבט זיך אָן אַ קאַצניאַמער.

ווי זשע איז עס קאצנלאַנד ? —
צו דערלאַנגען מיט דער האַנט...

סאַראַ האָן ! ווי ער איז שיין !
ס'איז זיין קעמל פול מיט חן.
בונטע פעדערן אין וויידל,
מיט די הינער איז ער אידל.
אויב אַ קערנדל געפינט ער,
נעמט ער מיט די אויגן פינטלען,
כאַפט דאָס קערנדל געשיקט,
רופט און טרייסלט מיט דער וואָליע,
לאַזט עס תיכף איין צוריק,
הייבט עס ווידער אויף פּאַוואָליע...
אַך, אַ הענדל ! קוקט אים אָן !
ס'איז פון האַנענלאַנד אַ האָן !
וואָס זשע הייסט עס האַנענלאַנד ? —
טאַקע שטאַרק אינטערעסאַנט !

ס'איז אַ לאַנד פון הינער-הענער —
גאַר ניט צו געפינען שענער !
דאַרט פאַרנעמט דעם אויבנאָן
גראַד אָן אַפּגעפליקטער האָן !
זיינען אין דעם לאַנד די שמעט
יאָרן לאַנג אין הינערפלעט.

יעדע שטאַט — די גרויס אַ קריי,
ניט צו געבן זיך קיין דריי.
אייער-אייער-אייערנעכטן
לייגט דאַרט יעדע הון אָן איי.
הינער פירן הינער שעכטן —
איינס דאָס צווייטע, לויט דער ריי.

ווי זשע איז עס האָנענלאַנד ? —
צו דערלאַנגען מיט דער האַנט...

סאַרע הונט! ווי ער איז שייַן!
ניט צו גרויס און ניט צו קליין, —
ער איז סאַמע מיטלווקס,
אַט אַ שטייגער, ווי אַ פּוקס.
מיט אַ פּליאַמע אויף אַן אייגל,
מיט אַ וויידל ווי אַ בייגל,
מיט אַ הילכיקן געביל...
אַדער גאַר ער ליגט זיך שמיל,
האַלט דעם עק צונויפגעדרייט,
און ער דרעמלט שמילערהייט.
ער איז פּריילעך און געזונט.
ס'איז פון פּלבים-לאַנד אַ הונט!
וואָס זשע הייסט עס פּלבים-לאַנד ?
טאַקע שטאַרק אינמערעסאַנט!

ביי זיינע הויכע טויערן
שמייט אַ הונט מיט אויערן.
הינטער דער וואַנט דער טאַפּלמער
ליגט אַ הונט אין קראַפּעווע.
און דאַרפסטו ערגעץ גיין,
איז וואַרף אַ הונט אַ ביין.
אין אַט דעם לאַנד דעם דולן
איז וואָס אַ וואַרט — געבולן.
וואָס קען, מישטיינס, שוין געבן
אַזאַ מין הינמיש לעבן!

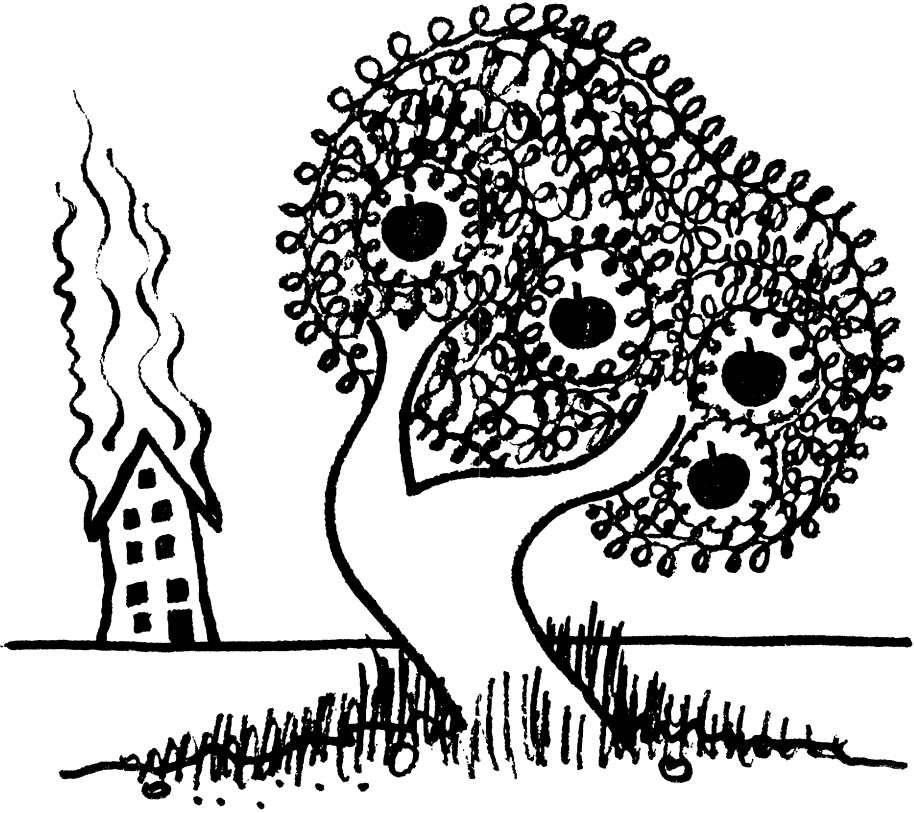
ווי זשע איז עס פּלבים-לאַנד ? —
צו דערלאַנגען מיט דער האַנט...

סאַראַ מענטש! ווי ער איז שיין
מיט זײַן טבע אַלין פאַרשטיין,
מיט זײַן ליכטיקן באַנעמען.
טוט אַ הויב נאָר מיט די ברעמען,
טוט אַ שמייכל צי אַ זאָג —
און אין מיטן נאַכט ווערט טאָג!
ווי דער מענטש איז אַנגעקומען,
ווערט אין מיטן ווינטער זומער!
זאָל ער אייביק זײַן געבענטשט
ס'איז פון מענטשנלאַנד אַ מענטש.

ווי זשע איז עס מענטשנלאַנד? —
ס'איז דאָס לאַנד מיר אומבאַקאַנט.

לידער פון פריער

(ביזן יאר 1948)

תנ"ך

די ווינשליכיימער בליען

די ווינשליכיימער בליען
מיט דופטיק-וויסן צווייט.
עס קומט א שוואַלכ צו פליען,
פון פליען איז זי מיד.
זי זעצט זיך אויף א ווינשליכויים —
און דאָס איז שוין א ליד.

א וויסער זעגל פינמלט
אויף בלויער טייכנמיט.
דאָס פּרילינגדיקע ווינמל
א שיפעלע נעמט מיט.
עס טראַגט דער ווינט דאָס שיפעלע —
און דאָס איז שוין א ליד.

דער וועג איז צו דער לאַנקע
דורכויים אין שפורן — טריט.
נאָר ווער האָט דאָ געבלאַנקעט?
קין העזל איז עס ניט.
א קינד איז דאָ אין וואַלד פאַרביי —
און דאָס איז שוין א ליד.

שמי נים, מיין פריינד, בני דער טיר, —
מע וועט דיך נים לאזן צו מיר.
די מאמע וועט זאגן, איך לערן,
דער מאמע וועט זאגן, וועסט שטערן,
די באבע וועט קנייטשן דעם שטערן
און וועט דיך נים לאזן צו מיר.

קלאפ נים, מיין שענסטער, אין שויב, —
דאס פארהאנגל טאן כ'וועל א הויב,
וועט זאגן די מאמע — צו ליכטיק,
וועט זאגן דער מאמע — גאנץ ריכטיק,
די באבע וועט צושווינגן וויכטיק, —
זי איז שוין א ביסעלע טויב...

ווען ס'שלאפן שוין אלע, מיין שענסטער,
אט דעמאלט קלאפ אן אין מיין פענצטער,
אט דעמאלט קום צו צו מיין טיר, —
כ'וועל תיכף ארויסגיין צו דיר.

די בלום אין קעלישעק

א קעלישעק איז נאָר פאַר ווײַן.
איך שמעל אַ בלום אין אים אַרײַן.
ס'איז לאַנג דאָס שמענגל פון דער בלום,
און וויגט אין קעלישעק זיך אום.

דאָס וואַסער רוק איז ווי גלאַז.
דאָס שמענגל פון דער בלום איז ראַז.
דאָס קעפל פון דער בלום איז גרויס
און אויף דעם טישטעך קוקט אַרום.

ווי שיין, ווי קלוג איז זי געבויט!
פאַרמאַגט אַ פאַרב פון יונגער הויט.
ווי בײַ אַ מיידל, בײַ דער בלום
אַ גרינינק קראַגעלע אַרום.

איך הער, זי לאַכט, נאָר אַן אַ קול.
כ'זע, שטויבפעדעמלעך אַן אַ צאַל,
ווי ציינדלעך שטייען זיי געדיכט.
עס פאַלט אויף זיי פון טאַג דאָס ליכט.

און אויך דער קעלישעק פאַר ווײַן
צופרידן איז — וואָס ס'קען נאָר זײַן!
איר שמענגל וויגט קוים-קוים זיך אום,
ווי שיפורלעך וואַלט זײַן די בלום.

ניט צו דערציילן, ניט ארויסצוזאגן!
א גאנצן טאג א הארץ א פולס מיט ליבשאפט טראגן,
דעם הימל ליב האבן, די ערד, די שטערן,
און אליין, וואס וואקסט, וואס טוט פון ערד זיך נערן;
פאר יעדער קלייניקייט זיך זארגן, ווי א מאמע,
דאס ערשטע פייגעלע, חלילה, ניט פארזאמען,
און בנינין, ווען עס עפענען זיך אויף די בלומען,
צו יעדן פריינד באצימנט קומען,
קיין קינד ניט אפשטויסן, קיין אלטן ניט פארשעמען,
איין קנייטשעלע בלויז האבן צווישן ברעמען,
וואס דאס איז אויך פון ליבשאפט אן א שיעור —
פון העלער בענקעניש נאך דיר.

דו געפעלסט מיר אזוי

דו געפעלסט מיר אזוי, ווייל אין דרויסן איז וואַרעם,
ס'איז שוין האַרבסט, נאָר דער הימל איז דורכזיכטיק בלוי,
צי ווייל מיידלעך מיט בחורים גייען געאַרעמט?
דו געפעלסט מיר אזוי,
דו געפעלסט מיר אזוי!

דו געפעלסט מיר אזוי, ווייל דער טאָג וועט זיך פעלן,
ס'וועט אַ ווינטער באַלד קומען מיט ווינט און געווי...
דו געפעלסט מיר, ווייל ס'איז מיר אזוי הינט געפעלן,
און דו פעלסט מיר אזוי,
און דו פעלסט מיר אזוי!

דו געפעלסט מיר אזוי, ווייל ס'איז שווער צו דערקלערן,
וואָס פאַרקלערן און אויסקלערן קען אלץ אַ פרוי.
דו געפעלסט מיר אזוי, און איך גאָר שוין צו הערן
אַט די ווערטער פון דיר:
„דו געפעלסט מיר אזוי!“

מיט אויפגעשטעלטע זעגלען

דו מיינסט, דו קענסט מיך גוט,
דו ווייסט שוין, ווער איך בין?
ניין, זאג עס ניט, מע קען נאך גארנישט וויסן.
און ניט דערפאר, ווייל איך זאל מיך פארשליסן
פון גאר דער וועלט. א ניין, ניט דאס.
נאר ווייל דו ווייסט גאר ניט, ווהיין עס בלאזט
מיין ווינט. דו ווייסט, אויף וועלכן וועג דען
עס וועלן מיך פארטראגן מיניע זעגלען?

נאר דיך מיט מיר מאכט נאנט דאס ים-געזאנג,
פון שיפן אונדזערע דער שכנותדיקער גאנג,
און ביידע יונג, און ביידע — בני דעם רודער,
און ביידע מיטן ים אויף שמענדיק שוין פארברודערט,
און ביידע אנדערש. אויף אזוי פיל אנדערש,
אז אויב א מאל אין ווייטערדיקן וואנדער
וועט אונדז באגעגענען זיך זיין באשערט,
די שיפן אונדזערע פארבלייבן קענען אפגעקערט,
די אנקערס — ווייט, די זעגלען — אפגעווענדט,
ווייל איינער האט דעם צווייטן ניט דערקענט.

איך בענק נאך דיר אזוי,
אז ווען איך כאפ זיך אויף,
דערזע איך פרויער דיך,
דערנאך — די זון,
וואס אין מיין פענצטער שמראלט.
א דורכזיכטיקע בענקשאפט מיך באפאלט.
ווי דיך פון מיר
וואלט אפטיילן א דין געגלאזטע טיר,
און דיין געשטאלט
זיך לויכט דורך איר.
ס'איז פיינלעך דיך צו זען
אזא מין נאענטן און ווייטן,
און דאך וואלט איך מיט קיינעם זיך גיט בייטן.

איך קען אלץ ניט באשליסן

די פלוימענביימער האבן זיך צעבליט.
ער פרעגט, צי האב איך ליב אים — יא צי ניט?

— איך וועל א טראכט טאן, איך וועל לאנג ניט ציען,
אט זאלן זיך די וויינישליימער נאר צעבליען.

די וויינישליימער האבן זיך צעבליט.
ער וויל פון מיר אן ענטפער — יא צי ניט?

— איך וועל א טראכט טאן נאך, כ'וועל לאנג ניט ציען.
אט זאלן זיך די עפליימער נאר צעבליען.

די עפליימער האבן זיך צעבליט.
ער מאנט ביי מיר אן ענטפער — יא צי ניט?

— איך דארף א טראכט טאן נאך, כ'וועל לאנג ניט ציען,
אט זאל זיך נאר דער רוימער מאן צעבליען.

עס האט דער רוימער מאן שוין אויך צעבליט.
ער פאדערט אלץ אן ענטפער — יא צי ניט?

— איך מוז א טראכט טאן, איך וועל לאנג ניט ציען.
זאל נאר דאס ערשמע געלע בלעטל פליען.

שוין הארבסט. דאס ערשמע געלע בלעטל פליט —
איך קען אלץ ניט באשליסן — יא צי ניט...

בלויז איינס

און ווען עס וואַלט אין פעלד
איין גלעקעלע געוואַקסן,
איין-איינציק בלימל,
וואַלט עס אַליץ איינס דאָך בלוי זיין ווי דער הימל.

ס'וואַלט קריכן אַ זשוקל אויף דעם,
ס'וואַלט אויף דעם זיך אַ באַבעלע וויגן,
און יעדער פאַרנאַכט וואַלט אַ טוי
אין זיין ציינדלדיק קרוינדעלע ליגן.

נאָר ווען עס וואַלט וואַקסן אַליין דאָ,
בלויז איינס אין גאַנצן,
פון וואָס וואַלטן דענסטמאַל די קינדער
געפלאַכטן זיך קראַנצן?

בלויז איינס — ווער באַדאַרף עס?
פאַרזינקען עס וואַלט צווישן זאַנגען
און אין האַרבסט וואַלט עס ציטערן
עלנט אַזוי און געפאַנגען.

עס וואַלט איין-אַליין —
ווי צו וועלקן אַפילו ניט וויסן.
וואַלט דער ווינט אים זיין אויסגעבלייכט קרוינדל
אויף פיצלעך צעריסן.

א פייגעלע פארשפארן אין א נעסט איז ניט פדאי —
א פייגעלע איז שיין בלויז, ווען עס פליט פארבני.

א שטיינדל, וואס עס לייכט בניס ים-ברעג אזוי שיין,
ווערט אין די הענט בני דיר א פראסטער שטיין.

דאס באכעלע, וואס אונמער גלאז בני דיר,
האט אן דער זון פארלארן איר קאליר.

ניין, אפטיילן האט קיין מאל ניט קיין זין
די פיש — פון וואסער, פון דער קווייט — די בין.

אין דער נאטור איז איינס אן צווייטן גארנישט ווערט.
דאס מינדסטע זשוקל דארף דעם הימל און די ערד.

לאז אלצדינג פריי — וועסט רייך זיין אן א שיעור,
און וואס דו רויבסט — וועט זיין ניט קיינעם און ניט דיר.

אין איינעם א שיינעם מאַג,
ווען דו גייסט ארויס אין דיין גארטן
און געפינסט ניט קיין קווייטן דארטן,
וואָס וואָלסטו מאַן דעמאָלט, זאָג ?

ווען אין איינעם א שיינעם מאַג
וואָלסטו צוגעגאָנגען צום ברונעם
און קיין וואַסער דארט ניט געפונען,
וואָס וואָלסטו מאַן דעמאָלט, זאָג ?

ווען אין איינעם א שיינעם מאַג
וואָלסטו מאַן מיין טיר א צעעפן
און עס וואָלט דיך מיין שמייכל ניט טרעפן —
וואָס וואָלסטו מאַן דעמאָלט, זאָג ?

א קאַרנבלימל

איר האָט געזען שוין ווי אזוי
א קאַרנבלימעלע ווערט גרוי?
פון אַנהייב איז עס טונקל בלוי
און שעמעוודיק צונויפגעפרעסט.
זיין גרינער קנאַספּ איז אים אַ נעסט.
פון דאָרטן רוקט עס קוים אַרויס
דאָס שיינע קעפעלע דאָס בלוים.

און שפעטער שוין, צעבלימעהייט,
צעעפנט עס די בלעמלעך ברייט,
די שטויבפעדעמלעך ווערן ווייך,
אַליין דאָס בלימעלע ווערט בלייך —
וואָס מער צעבלימ, אַליץ פאַרבלאַז מער,
עס הענגט אַ טוי אויף דעם — אַ טרער.

דאָס גאַנצע לעבן זינס — די פאַרב.
כאַטש ס'איז נאָך שוין, נאָר כ'ווייס, עס שטאַרבט.
עס העלפט דעם ניט, וואָס עס איז שלאַנק.
איך קוק אויף אים מיט איין געדאַנק:
עס איז דאָך שוין אין גאַנצן גרוי.
ס'וועט אים ניט אַפּפּרישן דער טוי...

עס טרעפט אַ טאָג

עס טרעפט אַ טאָג אין אָנהייב פּרילינג,
וואָס פּונקט ווי האַרבסט איז ער פאַרוויינט.
דו גייסט אַרום, אַ קינד אַ שטילינקס
און קוקסט. ניט דאָס האַסטו געמיינט.

דער טאָג איז דורך און דורך אַ נאַסער,
ס'איז גרוי און כליופיק דער שאַסיי.
פון הימל פאַלן שטיקער וואַסער,
וואָס ווילן ענלעך זיין אויף שניי.

און ס'דוכט זיך, אַז די הייזער וויאַנען,
צווישן די שטיינער שלאַגט אַ שוים.
די הויכע שטיוול זיכער שפאַנען,
די העלע שיכלעך טרעטן קוים.

די פייגל פּלען גרינג ווי בלעטער —
אַ פאַל אַראָפּ, אַ הייב זיך אויף...
און ס'דוכט, אויף ווייטע קילאַמעטער
דו הערסט די וועלט בני זיך אין הויף.

אַלץ — פּונקט, ווי האַרבסט. נאָר חוץ די זאַרגן.
אין דעם דער חילוק איז, מיר שיינט,
איך בין דערפאַר אַלץ מוחל היינט,
ווייל ס'וואַרט אַ פּרילינגטאָג מיך מאַרגן.

סוף מיני

סוף מיני,
די בלעטער ווערן גריין,
און טונקל ווערט דאָס גרינס,
אַ מאָג אַ זוניקער
איז איצט שוין ניט אַזאַ געווינס,
ווי מיט אַ וואָכן דריי צוריק.
ס'האַט זיך שוין צוגעווינט דער בליק
צו אַט דער בונטער שפּיל אין פּאַרבן.

פאַראַן געוויקסן,
וואָס באַטריבן שוין די פּרילינגפּרייד
מיט זייער שטאַרבן,
צו גרויס זינגען די באַבעלעך,
און פּוילן זיך אַ ביסל אונטער פּליען;
און אין באַגינגען אין דעם פּרילען,
און דורך די נעכט,
מער זינגט שוין ניט דער נאַכטיגאַל.

ער איז גערעכט —
דאָס שענסטע, וואָס ער קען, האָט ער אין מיני באַוויזן.
און איצטער זינגען וויל ער ניט,
ווייל ס'האַט פאַרוועלקט דער בעז,
און ס'פאַלט שוין אַפּ דער צוויט.
די קוסטעס זינגען שוין געוואָרן גאַנצע ריזן.
עס מאַכן יונגע פּייגל זייער ערשטן ריים
אין הימל אין סופּמאַניקן.

ס'איז הייס.

פון טיכל פון דערבניקן

מיט פיכמקייט שמעקט, מיט איר,

א גאטס בהמהלע פאלט אויף א בלעטל,

ווי א שטיקל פניער,

הייבט אויף די פליגעלעך און פליט אוועק.

איר קוקן נאך די קריגעלעך פון טיכנברעג

און שאקלען צו פאוואליע מיט די קעפלעך.

א בין זעצט זיך אוועק אויף מיין געבלימלט קלייד,

און אט בין איך,

און אט — די בין,

און אט — דאס גרינע זשוקל.

ווי גוט, וואס מיניע אויגן קענען קוקן!

נאך ביטער ווינציק קען איך פארגעדענקען!

ווי אומבאזאלפן כ'בין —

וואס זאל איך טאן מיט אט דעם זשוקל,

מיט דער בין,

מיט אט דעם לעצטן טאג פון מיין?

און, שטומערהייט, איך רוף, איך שרין,

איך וואקס אריין אין בוים,

איך שטרעם אריין אין טיך,

איך שמעל אוועק זיך מיטן גראז באגליך,

איך קער זיך אום צו זיך צוריק,

באשווערט מיט זיסער לאסט פון גרויסן גליק.

גייט אַ רעגן

גייט אַ רעגן,
שטעל איך אָן מיין שירעם.
פּלוצעם קומען אָן אַנטקעגן
פירען.
פירען קומען אָן געאַרעכט,
זינגען,
קוקן אויף מיין שירעם
אויף מיין גרינגן.

פּרעגט מיך איינער,
זי עס שטערט מיר ניט דער שירעם קוקן,
און דער צווייטער —
זי ס'איז מיר אונטער דעם שירעם טרוקן,
און דער דריטער —
זי ס'פאַרבלאַזט ניט פון דער זייט דער רעגן,
און דער פּערטער טראַכט,
און האַט ניט וואָס צו פּרעגן.

איך פאַרוואַרף מיין שירעם
הינטער מיניע אַקסלען —
אונדזער פּרינדשאַפּט זאַל
אונטערן רעגן וואַקסן.

געמט מיין שירעם
יעדער פון די פירען,
און ער פרווומט אַ רגע
שטיין אונטער אַ שירעם.

מיר געזעגענען זיך
און מיר לאַכן,
וואָס עס מאַכן זיך
אַזעלכע זאַכן —
מענטשן זאָלן וועלן
ציט פאַרלירן, —
איז אַ רעגן שטיין
און שפילן מיט אַ שירעם!

שני י

אומעטום איז ער היינט דא, דער שניי —
אין דרויסן, אויף די ביימער, אויף די ברעמען.
און יעדער, וויל ער יא, צי וויל ער ניט,
מוז ער מיט דעם שניי זיך היינט פארנעמען.

מע קערט אים פון דער גאס, מען ווארפט אים פונעם דאך,
מע שטויבט אים אָפּ פון הוט, מע טרייסלמ אָפּ פון מאַנטל,
מע קומט אַהיים, מע טוט אַ קוק אין שויב —
דערזעט מען ווידער שניי — דעם אזוי גוט באַקאַנטן!

אומעטום איז ער היינט דא, דער שניי.
ער הערט ניט אויף צו זיפן און צו זיפן...
ער צינדט זיך אָן אַ קאַלמער אויף די וויעס,
און לעשט זיך אויס אַ הייסער אויף די ליפן.

אַ ש מ י י כ ל

מיין ערנוואַרט, עם ליגט אין דעם אַ גרויסער שכל,
וואָס פעיק איז דער מענטש צו טאָן אַ שמייכל.
ער הייבט נאָר אויף די ווינקלען פון זיין מויל —
און אַלץ אַרום ווערט וויל, און ער אַליין ווערט וויל.

וויל טאַקע, וויינען קען אפילו דאָך אַ ביכער,
אַ פאַפּונג דעם מענטשנס רייד קרימט איבער,
אַ סאַווע לאַכט, אַ וואַלף קריצט מיט די ציינער,
און שמייכלען — דאָס קען נאָר דער מענטש, מער קיינער.

ס'באַגלייט אַ שמייכל אים זיין גאַנצן לעבן.
ס'ווערט דורך אַ שמייכל אַפט פאַרגעבן
דעם נאָר — זיין נאַרישקייט, זיין קליגן זיך — דעם קלוגן,
און ביז אין טויט אַרײַן אין שמייכל לעבט די יוגנט.

אַ ביי מעלע

אַ ביימעלע איז ניט קיין קליינער בוים,
וואָס ווינציקער פארנעמט ער אַרט אין רוים.

אַ ביימעלע איז גאַר אַן אנדער זאך —
עס האָט אים אנדערש גאַר די ערד פארטראַכט.

איך האָב פון קינדווייז אַן נאָך פארגעדענקט :
אַ ביימעלע איז פריילעך, און אַ בוים איז שמרענג.

אַ וואַלקנדל איז ניט קיין וואַלקן, וואָס איז קליין.
אַ וואַלקנדל האָט גאַר אַן אנדער חן.

אַ זילבער-ליכטיקס, און די גרויס — אַ שפּאַן,
אין סאַמע העלע טעג איז עס פאַראַן.

פון דאָנען שטאַמט

די וועלט איז שטיל און צעברויזט,
נאַכגעביק און שטרענג,
אומענדלעך פּרַיַז איז די וועלט,
די וועלט איז משונה ענג.

וואַקסט אַן עפל אויס —
ווי ריַיף איז אין אים די וועלט!
קיין איבעריקס — אויף קיין האַר,
און אויף קיין האַר ניט פאַרפעלט.

גאַר אַנדערש איז אַבער אַ טיַיַך —
ווי די וועלט איז דאָ ניט געניט!
זי הייבט אים צופעליק אָן,
און וואַרפט אים אַוועק אין דער מיט...

און פון דעם, וואָס די וועלט איז פּרַיַז
און פאַרשיידן אַן אַ שיעור,
פון דאָנען מסתמא שטאַמט
מײַן אינגעליבטקייט אין איר.

צו מינן זון

אויב איך בין דנין מאמע, מיינסטו,
אז מיר ווילט זיך גאר ניט שטיפן?
זאגסט, אז דער דיוואן א שוף איז?
גוט, כ'בין גרייט מיט דיר זיך שיפן!

...שווימען אונדז אנטקעגן סעדער
(כ'מיין די פארהענגלעך אין בלומען),
און דער שאנק — א פעלדז א הויכער
איז אנטקעגן אונדז געקומען.

דער ראַיצל — אליין דער ים-לייב! —
בייג זיך אן, באהאלט זיך גיכער!
דא, אין ים אין דעם צעברויזטן,
מיטן לעבן ביסט ניט זיכער.

ס'וועט א מעווע זיין דער האנטעך,
און דער לאמפ — די זון אין הימל.
...איז מיר שפילן זיך דערעסן,
ראנגל איך זיך מיטן דרימל.

נעמסט מיך מינטערן און וועקן,
ביז דו וויינסט זיך גאר פונאנדער.
— מאמע, טראכט מיר אויס ווי פרוער,
אלצדינג זאל דא הייסן אנדערש!

מאמע, וואס האסטו געלייגט זיך?
ס'איז א ים דאך! האסט פארגעסן?
— ניין, מיין קינד, כ'האב נישט פארגעסן,
נאָר ס'איז שווימען מיר דערעסן.

און דערצו נאָך גייט אַרעגן.
זעסט, די טרערן דינע — טראַפּנס...
לאַכט מיין בחור, און ער טראַגט שוין
מיר דאָס קישעלע צוקאַפּנס.

אַ ב ר י ו ו

פון ווינטסטן טישקעסטל, פון מיין ארכיוו
נעם איך ארויס דעם ערשטן בעסטן בריוו.

דער בריוו איז אלט, און געלבלעך — דער קאנווערט,
דער פתב — כ'געדענק ניט וועמען ער געהערט.

איך לייען גלייכגילטיק א שורה פון דער מיט.
דערפאר מיין זון, צום בריוו בפירוש ציט.

— איך מעג אראפנעמען די מארקע? — נעם!
ס'בלייבט דער קאנווערט אזוי ווי אן א ברעם.

מיט פלינקע פינגער רייסט מיין קינד ארויס
דעם אונטערשלאק, ס'פאפירעלע דאס בלוים.

און אל דאס איבעריקס ער ווארפט גלייך אפ —
ער דארף עס ניט, עס ליגט אים ניט אין קאפ...

איך וויל, ס'זאל מיך פארדריסן, נאר אומזיסט.
און דאס, וואס עס פארדריסט מיך ניט, פארדריסט!

ווען האָבן צעבליט די ביימער ?

ווען האָבן צעבליט די ביימער ?
ס'איז פאר מיר אַ סוד ביו איצמער.
כ'גיי אַרום — דאָס האַרץ פאַרמייעט,
אַלע חושים אָנגעשפיצטע.
ערשט געוועזן שוואַרץ די צווייגן
און די קנאַספּן — שאַרף פאַרשניצטע,
פּלוצעם זע איך, שטייען סקווערן
מיט אַ גרינקייט העל באַשפּריצטע !

האַב איך ווידער שוין פאַרשפּעטיקט ?
ווען זשע איז עס אַלץ געוואָרן ?
...מיט אַ שטיפּערישן שמייכל
קומען מיר אַנטקעגן פאַרן,
אינגעליכטע אין דעם פּרילינג,
קינדער ערשט נאָך פאַר אַ יאָרן.
און אַט זיינען פּיצלעך קינדער
בני די קינדער שוין געבאָרן !

ווען זשע איז עס פאַרגעקומען,
וואָס איך זע אַרום אַצינדער ?
ווען צעבליען זיך די ביימער
און ווען וואַקסן אויס די קינדער ?
ווער טראַכט צו די וועלט צו בייטן,
בייטנדיק, זי מאַכן לינדער ?
אַ, ווען איך וואַלט קענען זיין כאַטש
פון איין גרעזל אַ דערפינדער !

מיט פּרילינג אין די אויגן

ס'מעג האַרבסט צי ווינטער זײַן, זאַל נאָר
דער בליק ניט זײַן פאַרצויגן.
עס זאַל בני דיר דאָס גאַנצע יאָר
זײַן פּרילינג אין די אויגן.

מיט אַט אַזעלכע אויגן גיי
אין האַרבסט, אין ווינט, אין רעגן.
ס'וועט די אומהיימלעכקייט צו זיי
דערגרייכן ניט דערוועגן.

דו רופ אַרויס פון קנאַספּ דעם קווייט,
דעם וואַסערפלייץ פון פּירן,
אום ווינטער פּרילינגדיקערהייט
דו לאָז זיך גיין שפּאַצירן.

און דו צעגיסט אין דעם שפּאַציר
מתנות — בעסטע יאָרן,
נאָר ס'שטראַמט דער פּרילינג אַלץ אין דיר,
און דינע אויגן קלאַרן.

דו וויגסט אַ קינד, דו גיסט אַ טרונק,
צי דו צעלייגסט אַ שניטער,
דו נעמסט זיך מיט אין וועג אַ פונק
און לאָסט מיט אים זיך ווייטער...

עס טוט די צײַט דיך פלינק אַ טראַג —
דיין יוגנט איז פאַרפּלויגן,
נאָר שמייסט בניס אויפקום פונעם טאָג
מיט פּרילינג אין די אויגן.

ס'ווערט געבוירן דער מענטש,
טרעפט א פארטיקע וועלט.
ס'איז צעמאלן דאס ברויט,
ס'איז צעאקערט דאס פעלד.

און דער וואלד איז א וואלד,
און דער טינד איז א טינד,
און דער פויגל, וואס פליט,
און די שלאנג, וואס זי שלניכט, —
אלין איז גרייט שוין פון לאנג.

נאר דער מענטש, ער פארלאנגט,
ס'זאל דער וואלד גיין צום טינד,
און דער טינד — צו דער מיל.
און אלין פאלגט אים און ווערט
אט אזוי, ווי ער וויל.

אפט מאל פלעט אים א בוים
און דאס וואסער — דערטרינקט.
קומט א צווייטער באלד אן
און דאס ליד ער דערזינגט.

ס'איז דאָס ליד פון דער זעג,
וואָס דעם בוים האָט געזעגט,
ס'איז דאָס ליד פונעם שטראָם,
וואָס די מיל האָט באַוועגט,

ס'איז דאָס ליד פונעם קינד,
וואָס דארף מאַן נאָך און מאַן, —
ס'איז דאָס ליד, וואָס איז אַלט
און וואָס הייבט זיך ערשט אָן!

איך ווער אַ ריכטער

אַלע נאַכט אין חלום כ'ווער אַ ריכטער.
אַלע נאַכט — די אייגענע געשיכטע.

כ'קום אין נירנבערג, אַן אומגעריכטע —
גיט אַ וואַרט מיר פון די יידן — דיכטער!

פון די ציפערן נאָך גיט דערפאַרשמע,
וואָס אין וויאַזמע, מינסק, סמאַלענסק און אַרשע,

צי איך מיט מיין וויי אַרויס געשטאַלטן,
אונטער יעדער נומער אויסבאַהאַלטן.

כ'טו זיי אַן אין הויט, אין פלייש און ביינער —
אין געריכטזאַל וואָנט גיט אַט'מען קיינער.

יעדער איינער איז שוין אויפגערודערט,
יעדער נומער ווערט — אַ שוועסטער צי אַ ברודער;

יעדער נומער שפאַנט צום אַרט צום שוואַרצן;
— מערדער! דו דערקענסט מיין ווונד אין האַרצן?!

...דער געריכטזאַל טוט אַ שווערן וויג זיך
כ'קער אויף מיין געלעגער אום צוריק זיך.

זיך אויפגעכאַפט

זיך אויפגעכאַפט
און דערהערט, אז די שטילקייט יאַמערט.
דערפילט דורך פאַרמאַכטע פענצטער די קעלט.
אויף דער וועלט איז מלחמה.
צוויי ריזיקע ווערטער:
מלחמה, וועלט.

נאַכט.
די פינצטערניש רוקט אויף מיר בערג איצט.
וועמעס לעצטע מינוטן דער זייגער ציילט?
ערגעץ קושן זיך צוויי געליכטע.
און ערגעץ
האַט אַ קאַפּ פון אַ גוף זיך איצט אַפּגעטיילט.

איז ווי זשע קום איך גאַר איצטער שלאָפן?
פון טאַג אַראָפּגעטאַנצט,
ווי פון אַ שטיג,
און אין דער נאַכט געפאַלן...
די אויגן אָפּן —
איך ליג.

ווערטער,
געהיימינישפולע ווערטער,
איר האָט די קראַפט זיין גאַרנישט, און אַלץ.
איר טריקנט אויס,
און אויף איינערע ערטער
בלייבט דער אמת, ווי גרייפּעלעך זאַלץ.

אויסגעבענקט

אויסגעבענקט איך האב זיך נאך דיין נאמען,
דעם, אויף וועלכן דו נאר רופסט זיך אפ,
וואס פון אים דאס בלוט נעמט שטארקער שטראמען
אין מיין הארץ, און ס'דרייט זיך זיס דער קאפ.

אויסגעבענקט איך האב זיך נאך דיין אטעם,
נאך דיין ליבער נאענטער געשטאלט,
נאך דיין קול, אפילו נאך דיין שאטן,
וואס אין צימער אויף די ווענט ניט פאלט.

ווייט ביסטו, צו דיר דערלאנגען כ'קאן נישט.
כ'האב א קורצן אדרעס פון ארמיי —
ערגעץ אין די קאנטן פון וואראנעזש,
פעלדפאסט טויזנט זיבן הונדערט צוויי.

גיי און פרווו מיט אט אזא מין נומער
אפזוכן א מענטשן אויף דער וועלט!
ערגעץ ביסטו איצטער אנגעקומען,
און אויף נאכטלעגער זיך אפגעשטעלט.

מיט א ביקס און מיט א לעפל אינעם שטיוול
האסטו נאר וואס ערגעץ דורכגעשפאנט...
הערסט, איך וויל קיין סך ניט, נאר א ברייול,
און די האנטשריפט זאל מיר זיין באקאנט.

1942

שיק אַ גרוס

און אויב דו קענסט ניט דורך דער פּאַסט,
איז מיט אַ טויב, מיט אַ ווינט, וואָס בלאָזט,
מיט אַ בליץ, מיט אַ דונער — אַלץ איינס שיק אַ גרוס
וון דו ביסט. צי איז דיר מיין צער ניט באַוויסט?
צי אפשר ביסטו ניט דער, וואָס פאַרטרויט
אַ פּריינד? צי אפשר ביסטו גאַר טויט?

ס'קען ניט זיין! ניין, דו שווינגסט ניט דערפאַר.
ס'טאָר ניט זיין אויף דער וועלט די געפאַר,
וואָס ניט בייקומען זאָל זי דיין קראַפט.
ווען דו ווייסט, וויפל פּיין מיר פאַרשאַפט
יעדע נאַכט, ווען די שטילקייט מיך שרעקט,
די געדאַנקען פאַרלאָזן דעם ברעג,
און זיי שווימען אַוועק אין דער וועלט
דיך צו זוכן. נאָר אַט ווערט העל.
און דער טאַג ברענגט מיר שטענדיק אַ טרייסט:
דו לעבסט, דו וועסט שרייבן, איך ווייס...

22סטער יוני

איך בין ארויס, כ'האב צוגעמאכט די טיר
און ניט געטראכט, אז זי וועט גלייך פארשווינדן,
און אויך די גאנצע שטוב מיט איר ;
אז ס'קען אַ הויז זיך אזוי גרינג צעבינדן
און אויסשיטן די שויבן און די ווענט ;
אז אין איין רגע ווערן קען פארברענט
אלץ, אלץ, וואָס ס'האָט דער מענטש דערהויבן
און אויסגעוואַרעמט מיט די הענט.

איך בין ארויס, כ'האב צוגעמאכט די טיר
און ניט געטראכט, אז כ'וועל זיך מער ניט קערן,
אז אַט די גאַס, וואָס פירט פון שטוב, פארפירט,
אז ס'איז אַן אַנהייב פון אַ וועג אַ שווערן.
כ'האב אויף אַ וויילע צוגעמאכט די טיר,
מיט קיינעם זיך אַפילו ניט געזעגנט,
צום גורל, וואָס געלאַקערט האָט נאָך מיר,
אַ שמייכלענדיקע זיך געלאַזט אַנטקעגן.

פון דעם, וואָס דאַרף באלד זײַן, כ'האב ניט געווסט.
נאָר איצטער ווייס איך אלץ (צי איז עס אלץ?).
מײַן שטים, וואָס איז געווען אַ פייגעלע אין האַלדז,
איז איצט — אַ לייביכע בײַ מיר אין ברוסט.

1945

בנים פּרילינגטיש

שוין דורכגעהילכט דער לעצטער שאַם,
דער הימל — ווידער אַליץ איז קלאַר אים.
און ס'נעמט אַרויסוואַקסן דאָס גראַז
פון די נאָך פּרישע ברידער-קברים.

דער פּרילינגטיש געגרייט זאָל זײַן!
און טאַקע זע, די סאַסנעס שטייען,
ווי בומלען ריזיקע מיט ווייַן,
און ס'בלויבט נאָר איבער איינס — זיך פּרייען.

די ערד, זי גרייט איר רײַכן טיש
מיט טעלער-אַזערעס, מיט בלומען,
מיט פּרישן גרינס, מיט אויבס, מיט פּיש,
און ס'בלויבט נאָר איבער איינס — צו קומען.

עס גייען געסט פון גאָר דער וועלט,
נאָר ס'איז נאָך פול מיט פּוסטע ערמער.
פאַר וואָס זשע זאַמט זיך דער, וואָס פעלט?
פאַר וואָס די שמוחה אונדז פאַרשמערט ער?

דאָס מיידל טוט זיך אַליץ נאָך אָן,
און ס'פלעכט איר צו די האַר איר ליבער? —
אין איינעם מיט די זעקס מיליאָן
זיי ליגן לאַנג שוין אין די גריבער...

און וועמען ס'זוכט נאָר ניט דער בליק,
נאָר ס'קלינגט דער ענטפער פראַסט און אָפן :
מע האָט נאָך אַלע זיי געשיקט,
בלויז בערג מיט אַש האָט מען געטראָפן.

פיר עקן וועלט, צעפראַלטע ברייט,
ווי דורכזיכטיקע ריזנטירן.
פון די, וואָס פעלן, קיינער גייט.
בלויז אויף די וועגן ווינטן פריירן.

צעמישט און שווער אַ בין פליט אום, —
זי וואַגט ניט נידערן אויף בלומען.
ערשט פאַר אַ רויטער מאַנענבלום
האַט זי אַ בלוטפלעק אַנגענומען.

דערמאָנונג

די קוילן אין אויוון דערפלאַקערן רוים,
דאָס מישמעך ווערט ראָזלעכער, ברוינער — דאָס ברוים,
עס בלינצלט אין פענצמער אָן אָפּשיין אַ בלאַסער,
ס'דערטראַגט זיך פון קיך דאָס כאַרכלען פון וואַסער.

דאָס קינד — ערשט אַנטשלאַפּן, די קאַלדרע — פאַרשאַרט,
אַ פּיאַטקעלע לײַכט זיך אַרויס ווי אַ באַר.
און מיר, טאַטע-מאַמע, מיר קוקן מיט ליבע.
נאָר — נאָך אַ מינוט — און די וועלט קערט זיך איבער.

...דאָס קינד — אויף די הענט, און מיר לאָזן זיך גיך.
ס'מוט אָן שווערע שטיוול דער מאַן אַנשמאַט שיך.
דער אויוון ווערט קאַלט, דאָס וואַסער — פאַרפּראָרן,
דאָס צימער בלייבט פּוסט ניט אויף מעג, נאָר אויף יאָרן.

און ערגעץ אַ קינד, ניט באַשוכט ניט באַקליידט,
און ערגעץ אַ מאַמע, וואָס וויינט שטילערהייט,
און ערגעץ אַ טאַטע — די ביקס אויפן רימען,
און ערגעץ אַ פּוסטער פאַרלאַזענער צימער...

דאָס מישמעך ווערט ראָזלעך, ברוינער — דאָס ברוים,
די קוילן אין אויוון דערפלאַקערן רוים,
אין קיך — אַלץ דאָס אייגענע כאַרכלען פון וואַסער,
און מיר — ניט די אייגענע — עלטער און בלאַסער.

מנין ליד

עם טרעפט זיך מיט מיר, עם פארלויפט זיך מיט מיר —
כ'האב מורא דערזען מנין ליד אויף פאפיר.

עס ליגט, ווי די שנין אויף דעם זויבערן פלאך,
פון אלצדינג געהעפט און פון גארנישט געמאכט.
כ'וויל אָננעמען עס, נאר איך הער ווי דאָס לאַכט:

— מנין דיכטער, מנין ריכטער, כ'וועל ערגעץ ניט גיין!
איך בין שוין אַ וועזן פאר זיך איצט אליין.

ווער בין איך? ניט דאָס, וואָס האָסט זאָגן געוואָלט.
איך בין דינגס אַ צאָפל, דיין תנועה, דיין קול.
געבארן אַט ערשט, ווער איך גלייך דיין אַמאָל. —

איך וויל זיך אַ וואָרף טאָן מיט מענות, נאָר כ'שפיר,
ווי אונדז טיילט פונאנדער דער בויגן פאפיר,
און ס'איז צו מנין ווייטיק ניטאָ שוין קיין שיעור.

פארעקשנט איך קום צו מנין יינגערן ליד.
איך גלי עס אין האַרצן אַזוי ווי אַ שמיד.

אויב ס'איז אונדז צעשיידן זיך טאַקע באַשערט,
אויב קענסט נאָך ניט ווערט זיין די פיין פון דער ערד,
איז זיי כאַטש מנין ווייטיק מנין מענטשלעכן ווערט!

ליכט און שאַטן

און פונקט ווי בלוזע לויב איז שמענדיק צביעות,
ווי אויגן דארפן האָבן ווײַס,
ווי אמת טיפע פרייד מאַכט ערנסט אַ געזיכט,
אַזוי איז אומבאַדינגט דער שאַטן צוליב ליכט.

און ווי עס זאל ניט זיין דאָס לעבן שיין,
קען אַן אַ זיפּן די וועלט זיך ניט באַגיין, —
אַט יענער זיפּן דער גרינגער און דער שטילער,
מיט וועלכן ס'זיפּצן אַפּ די גליקלעכסטע אַפילו.

און אז אַ בוים האָט נאָדלען, ניט קיין בלעטער,
איז דען פאר אים אַליץ איינס, אַוועלכער איז דאָס וועטער ?
און אז דער בוים איז הויך, פון אַלע ביימער העכער,
און פלוצעם קומט אַ ווינט, וואָס צווייגן ברעכט ער,
מיט דונער און מיט בליץ —
איז דען דער הויכער בוים פון אַלע מער באַשיצט ?
און אז עס האָט דער בוים אַ האַרטע קאָרע,
פילט ער דען די זעג ניט ?
אַזאַ מין בוים האָב איך נאָך ניט באַגעגנט.

סוף ווינטער

ווינטער. און ס'דוכט זיך, דער הימל פרידט.
אלע פארבן פרידן.
שטארע וויסע קאלירן
אן א ברעג און אן א שיעור.
די דורכזיכטיקייט פון שויב
מאכט קאלט, ברענגט אריין דעם דרויסן.
מענטשן שטייען און שמויסן
דאס איז — א קלאפ און א הויב
דעם לאס — און אנדערע פירן
אין הילצערנע קאסטנעס דעם שניי,
און אלע פרידן.

אין אזא טאג
ווערט דאס הארץ פארפרעסט אין א פויסט.
אין אזא טאג
טרעכסטו און זאגסט ניט אויס.
עס הענגט איבער דיר שווער א הימל פון בליי.
הייב ניט דעם קאפ אויף ארויף —
ס'איז קיין זון דארט ניטאָ סיי ווי סיי!

אונטער דעם פוסטן זונארט,
אָפּגעדעקט, שפּאַנט די וועלט,
שפּאַנט, ווי אויף גלאַז, אַ ניכטערע פון קעלט.
אַלץ — ווי פון מירמל פון טויטן געשניצט.
אַ טרוקענער שניי אַ געגרייפּלמער שפּריצט.

...נאַר אַט טוט אַ וויג זיך דער פּראַסט אין די שויבן,
אַ וואַרעמע ווייכקייט נעמט שטרעמען פון אויבן,
און איך דערפיל פון די העכסטע וועגן
דעם נאָך ניט געבאַרענעם ערשטן רעגן.

איך ליג אין גראַז

...די הייך איז אָן אַ ברעג,
קיין רגע ניט אַליין —
איין וואַלקן גייט אַוועק,
אַ צווייטער קומט צו גיין.

איין פּויגל פליט אַרויס,
דער צווייטער בלייבט אין נעסט.
אַ רגע דויערט בלויז,
זיי בייטן זיך, דו זעסט?

דאָס גראַז אַרום מיין קאַפּ
מיט שטיילן פלינים זיך מיט.
איין גרעזל שיט זיך אָפּ,
דאָס צווייטע זיך צעבליט.

גענוג אַ מערשקע זען,
ווי ס'זוערט אין גאַנצן קלאַר:
אַזוי פיל שוין געווען,
אַזוי פיל שטייט נאָך פאַר!

אין אַט דעם גרויסן ליכט
פון אַט דער גרויסער רו
ווער, אייגנטלעך, בין איך,
ווער, אייגנטלעך, ביסטו?

פון גארנישט האט זיך אויסגעשיילט :
די שטילקייט שרײַט,
דער זייגער הילכט,
פון דעם געדיכטן רעש איז טויב צו ווערן.
דער שפיגל שטייט אן אָפּגעגאַסענער מיט מילך,
און אומבאַקאַנטע חפצים מערן זיך און מערן...

אַט וועסטו ווידער קומען באַלד און זאָגן,
אַז דו האָסט מיך נאָר, מיך אַליין נאָר ליב.
...און ווי אַ שוועבעלע זיך טוט אַ ריב
אַ שוועלבעלע אָן שויב, און צינדט דעם מאַג אָן.

ד ע ר פ ו י ג ל

א גאנצן טאג האָט מיך עפעס געוואָרגן,
א גאנצן טאג האָט מיר אויסגעפעלט לופט.
כ'בין איינגעשלאָפן צו נאָכט, און אויף מאָרגן
גאנץ פרי דערהערט, ווי אַ פויגל רופט.

ס'איז הינטער מיין פענצטער דער פויגל געפלוין,
גערעדט און געזונגען, געוויינט און געלאַכט.
געלעגן בין איך מיט פאַרמאַכטע אויגן,
דערשטוינט, וואָס כ'פאַרשטיי דעם פויגלס שפראַך.

כ'בין אפשר אַ פויגל און כ'קען גאָר פליען,
גאָר כ'זויים ניט אליין וועגן דעם, און איך גיי?
אז ס'האָט ביי די אַקסלען גענומען מיך ציען,
ווי ס'וואַלטן זיך שנידן דאָרט פליגלען אויף זיי.

און דער פויגל הינטערן שויב האָט געשריגן,
זיין שטים האָט אין פריקייט פאַרשניטן זיך פריש:
„ביסט אַ גרויסער פויגל, אַ פויגל מיט פליגל,
כאַטש דו האָסט כלויז איין פעדער, און אויך —
אויפן טיש“.

מיין טאַטע

מיין קינדערבעמל שמערט מיר אין די נעכט —
פארשטריקלט פון דער זייט, פארהעקלט ביי די ברעגן.
שמעק איך מיר ארום די האנט דורך דעם געפלעכט
און נעם מיט איר אין טונקלקייט באוועגן.

דעם טאטנס קאפ בנים שרייבטיש קוים זיך וויגט,
און אויפן באַלקן שמעמפלט זיך זיין שאַטן.
דער שאַטן פון מיין האנט לייגט דורך אַ בריק —
אַ גלעט צו טאן זיין קאפ איז מיר געראַטן.

ווי אַן אַקוואַריום, לויכט זיך זיין גלאַז טיי,
דאַס לעפעלע אין גלאַז זיך טונקלט, ווי אַ פישל.
דער טאַטע טוט אַ מיש די טיי, אַ הייב זיך און אַ גיי —
און אלע שאַטנס אויפן באַלקן זיך פאַרווישן.

כ'שלאַף איין. קען זיין, אַז אַ מינוט נאָך דעם
בלויכט שטיין מיין טאַטע ביי די שטריקלדיקע קראַטן,
און איך — איך כאַפּ זיך גאַר ניט אויף. מיך קלעמט,
וואָס איך געדענק היינט בלויז דעם שאַטן פון מיין טאַטן.

מע זאָגט, מיין טאַטע איז געווען בלויאויגיק, מיט אַ פונק
אין האַרצן פון אַ גאַט-געבענמשטן זינגער. — — —
אויף שמענדיק שוין וועט ער פאַר מיר פאַרבלייבן יונג —
פון אלע לעבעדיקע טאַטעס יינגער.

די באַבע און דער זיידע

איך האָב זיך היינט צום ערשטן מאל צעביילט,
און אויפן שטערן טראָג איך שטאַלץ אַ ניסל.
די באַבע זאָגט: — דערפאַר, ווייל האַסט געאַיילט.
אַ קוועקזילבער אַזאַ, האַסטו געזען אַ ביסל!

עס טראָגט מיין באַבע אַ געקעסטלט קלייד,
איז יעדעס קעסטעלע באַזונדער מיר באַקאַנט.
דער זיידע ענטפערט ניט אויף מיניע רייד —
ער דאַונט מיטן פנים צו דער וואַנט.

און ווען ער וויגט זיך מורמלענדיקערהייט,
וויילט זיך מיר אַזוי פאַרלויפן אים פון פאַרנט.
צעקנייטשט די קעסטעלעך מיין באַבע אויף איר קלייד
און זאָגט צו מיר מיט שטרענגקייט, אַז מען טאַר ניט.

גיי איך מיר צום שפיגל צו דערווייל,
אויף זיינע דיקע קאַנטן שפילן שטראַלן.
זע איך דאָרט מיין שטערן מיטן בייל,
און כ'דערמאַן זיך, אַז איך בין געפאַלן.

ווי אַ רויך אַ ווייסער

פאר וואָס געדענק איך ניט מיין קינדערשן געוויין,
מיין טאָטן, וואָס זאַל מוסרן און שטראַפן?
כ'געדענק אים ניט אפילו בני מיין בעטל שטיון, —
ווען ער האָט מיך געקושט, בין איך געשלאָפן.

פון יענע קעסטעלעך, וואָס אויף מיין באַבעס קלייד,
דער פערזנבוי פון מיין געזאַנג זיך קעסטלט.
ס'קען זיין, דעם זיידנס שמייכלען שטילערהייט
מיר העלפט אַצינד די וועלט מיט ליבע מעסטן.

קינדהייט גומע! איך האָב דיך פאַרמאַגט,
ווי יענעם צויבער-שפיגל אין דער קינדער-מעשה,
און קיינער האָט פון דעם מיר ניט געזאַגט,
ביז דו ביסט זיך צערוגען, ווי אַ רויך אַ ווייסער.

ס'וואַלט גאָר ניט שלעכט זײַן

ס'וואַלט גאָר ניט שלעכט זײַן, אויף מיין ערנוואַרט,
זײַן יונגער אויף... איך ווייס ניט וויפל יאָר,
ס'זאָל קלינגען, ווי אַ פּינפּעלע, דיין קול,
מע זאָל די מילך דיר אויסבלאָזן אין שאַל,
און דו זאָלסט אַדער וויינען אַדער לאַכן,
הנאה האַכנדיק פון ביידע זאכן.

ס'וואַלט גאָר ניט שלעכט געווען, אַ שטייגער, איצט,
אַנשטאָט צו זײַן פּאַרטאָן און אַנגעשפיצט,
אַרויסגיין גלאַט אַזוי אויף אַ שפּאַציר,
אַ קורצינק מאַנטעלע זאָל זײַן אויף דיר,
אַ שאַליק זאָל אַרומוויקלען דיין האַלדז,
און דו, אַן אויסגעשלאַפּנס און אַ קליינס,
איין זינען האַבן זאָלסט נאָר איינס —
אַרויסזאָגן דיין מיינונג וועגן אַליץ.

און אַלע וואַלטן הערן דיך מיט פּרייד,
און אַלע וואַלטן שלינגען דינע רייד.
נאָר איצטער, וואָס דו זאָגסט, איז אַליץ ניט דאָס,
און וואָס דו טוסט, איז ניט גענוג די מאַס,
ווייל גרויסע וואַקסן דאָך ניט, ווי אויף הייוון,
און זינען צו פיל שוין אויף זיך אַליין אַ מבין...

א פאסעק העלע טונקלעניש איז הימל,
א פאסעק שווארצע טונקלעניש איז ערד,
און ביידן זיי א וואַלקן העל צעשערט.

און פלוצעם פון אַנטקעגנדיקן מויער
ברעכט זיך אַפ אַ קאַץ — אַ שטיקל נאַכט,
און ווערט אונטערן מויער אויסגעפלאַכט...

אין מיטן חושך, וועלכער אַלץ נאָך דויערט,
פון ערגעץ וווּ מיט פריקייט טוט אַ טראַג,
און אויף די אויפגעשמעלטע שפיזלעך פונעם מויער
פון גאַרנישט נעמט זיך שמריקן דער פאַרטאַג.

וואָס זשע טוט מען?

154 * (ניט צו דערציילן)
 155 דו געפעלסט מיר אזוי
 156 מיט אויפגעשטעלטע זעגעלען
 157 * (איך בענק נאָך דיר אזוי)
 158 איך קען אַלץ ניט באַשליסן
 159 בלוין איינס
 160 * (אַ פייגעלע פאַרשפאַרן)
 161 * (איז איינעם אַ שיינעם טאַג)
 162 אַ קאַרנבלימל
 163 עס טרעפט אַ טאַג
 164 סוף מיני
 166 גייט אַ רעגן
 168 שניי
 169 אַ שמיכל
 170 אַ ביימעלע
 171 פון דאַנען שטאַמט
 172 צו מיין זון
 174 אַ בריוו
 175 ווען האָבן צעבליט די ביימער
 176 מיט פּרילינג אין די אויגן
 177 * (ס'ווערט געבוירן דער מענטש)
 179 איך ווער אַ ריכטער
 180 זיך אויפגעכאַפט
 181 אויסגעבענקט
 182 שיק אַ גרוס
 183 22סטער יוני
 184 ביים פּרילינגטיש
 186 דערמאָנונג
 187 מיין ליד
 188 ליכט און שאַטן
 189 * (און אז אַ בוים האָט נאָדלען)
 190 סוף ווינטער
 191 איך ליג אין גראַז
 192 * (פון גאַרנישט האָט זיך אויסגעשיילט)
 193 דער פּויגל
 194 מיין טאַטע
 195 די באַבע און דער זיידע
 196 ווי אַ רויך אַ ווינטער
 197 ס'וואַלט גאַר ניט שלעכט זיין
 198 * (אַ פאַסעק העלע טונקלעניש)
 199 מיין בוך אין פאַרלאַג

113 רר
 114 וועגן חכמה
 115 משוגע אויף טויט
 116 די אייביקייט
 117 ווען כ'וואַלט וויסן
 118 וואָס זשע טוט מען ?
 120 ווער וואָס איז אויסן
 121 איך שרייב
 122 אין גענדונפּיסלעך
 123 * (איך בין יונג)
 124 דאָס האַרץ פון אַ וואַלפּיש
 125 דאַרט, וווּ ס'הייבט זיך אָן די נעסט
 126 דער האַלבער אמת
 127 צו שפעט
 128 שפּיל איך
 130 ס'ידישע מיידעלע
 132 * (קומען זיך צונויף גרוינער)
 133 * (איר קענט דאָס מענטשלעכע)
 * (איז ישראל, דאַרט ווינען מיינע פּריינד)
 אַ חלום
 דריי ברידער
 זילבן

דריי מעשהלעך

אַ מעשה וועגן אַ זילבערנעם שלייען
 אַ בלייענעם זייען
 און אַ יינגעלע אין קלייען
 אַ מעשהלע, וואָס צעגייט אין דער לופט
 אַ מעשה פון מעשה-לאַנד

לידער פון פּריער

151 די ווינשליביימער בלען
 152 * (שטיי ניט, מיין פּריינד, בני דער טיר)
 153 די בלום אין קעלישעק

אינהאלט

56	ווען ס'שטארבט אַ גרויסער דיכטער		
57	זיין ליכטיקן אַנדענק		
59	ווידערקול אין די בערג		
60	טויבשטומע	7	אָנהייב יאָר
61	★ (לאָזט אויף דער שוועל מיך ניט)	8	ס'איז ווערט
62	★ (כ'האַב די לאַנגע אותיות געקירצט)	10	אַן איינפאַל
63	צו מיין לייענער	11	אויף אָפרו
65	אוי, דאָס שרייבן	12	פון וואַגאַן-פּענצטער
66	★ (זאָל מײַנס איבערגיין)	13	אין סאָד
67	די קליינע מלכהלע	14	האַרבסטרו
69	★ (כ'האַב זיך אומרו ביים לעבן	15	דער באַרנבוים
70	דערוואַרבן)	16	דאָס ליבסטע אָרט
72	אין האַרבסט	17	ווי אַ העלע ראַקעטע
73	געסט	19	איך בין אַ טרעגער
74	צום פויגל	20	צו דעם פּוך-בלימל
75	★ (איך בין קראַנק)	21	פון ציגעלעך
76	דאָס קאַרטן-שטיבל	22	וויגליד
77	איך בין פון אייזן	23	★ (וואָס שאַקלסטו, בוים)
78	★ (האַלט מיך, לעבן)	24	אַ גוטע שטימונג
79	★ (אויף אַלע סלופעס)	25	★ (עס זאָל שטילער זיין)
80	★ (עפּעס האָב איך זיך פּלוצעם	26	פינף חושים
81	צעלידלט)	27	צוגעטוליעטער הייט
82	מיין ייִדישע שפּראַך	31	אין אַ ווינטערטאָג
83	★ (אַלע נאַכט)	33	מיין זיידנס קאַווע-מילכל
84	דער וועג	34	דער באַבעס שטייטל
85	★ (גיט מיר, מענטשן)	35	שטייגער
		36	אין אַ זיידן העמדל
		37	אַ נסיעה איבער אַלט-ווילנע
		39	בעטגעוואָנט
		41	★ (מיין ליד — אַ רעטעניש)
		42	דאָס פייגעלע
89	אַריינפיר	43	אַ גרויסן דאַנק
90	א. אַ מענטש פון פינף יאָר	44	★ (אויף יעדער פּראַגע)
92	ב. אין טעפּליושקע	45	★ (הינטער די שוויבן)
93	ג. עס ריידן די רעדער	46	ירושלים
95	ד. דער בליק וואָס דויערט		
96	ה. אויף דער קנופֿ-סטאַנציע		
97	ו. אונטער די וואַגאַנעס		
98	ז. אַ רעטעניש		
99	ח. ניט אויפגעוועקט		
100	ט. גרויסע גוטסקייט	49	טאַג-איין, טאַג-אויס
103	י. אין דער שטאַט בערדיטשעוו	50	צינגער
106	יא. די ליאַלקע	51	אַ מעשה מיט אַ קנעכט
107	יב. זייה-באַלאַנען	53	אַ שפּראַך
108	יג. רויטאַרמייִשע שינעלן	54	★ (איך זינג און זינג)
109	יד. אַ לעבעדיקער באַלשעוויק	55	★ (געמיינט כ'האַב)

ס'איז ווערט!

דאָס מיידעלע

שטאַרקער פון אייזן

מיין בוך אין פארלאג

ווען ס'איז שוין געווען כמעט ווי פארטיק מיין בוך,
פון דעסוועגען האב איך געמאך נאך א בלעטער, א זוך,

און אזוי, ווי מע ציט א סקאפקע פאזאליע, אן בלוט,
כ'האב ארויסגעצויגן א פערז, און עס איז מיר געווארן גוט.

מיין בוך איז געווען שוין אין גאנצן צונויפגעשמעלט,
און ס'איז אים געבליבן נאר איינס — דערזען די וועלט.

נאר אזוי ווי א גנב, וואס שלעפט פון אן אנגעמערקט ארט,
עמלעכע שורות ארויסגעשלעפט האב איך פון דארט.

און שפעטער האט מיין קארעקטור מיר געזאגט אן א קול:
— מיר זען זיך מיט דיר אויג אויף אויג היינט דאס לעצטע
מאל!

און ווי מע ראטעוועט, וואס נאר מע קען, פון א
ברענענדיק הויז,
האב איך עמלעכע ווערטער געגעבן א כאפ ארויס...